

TÜRK

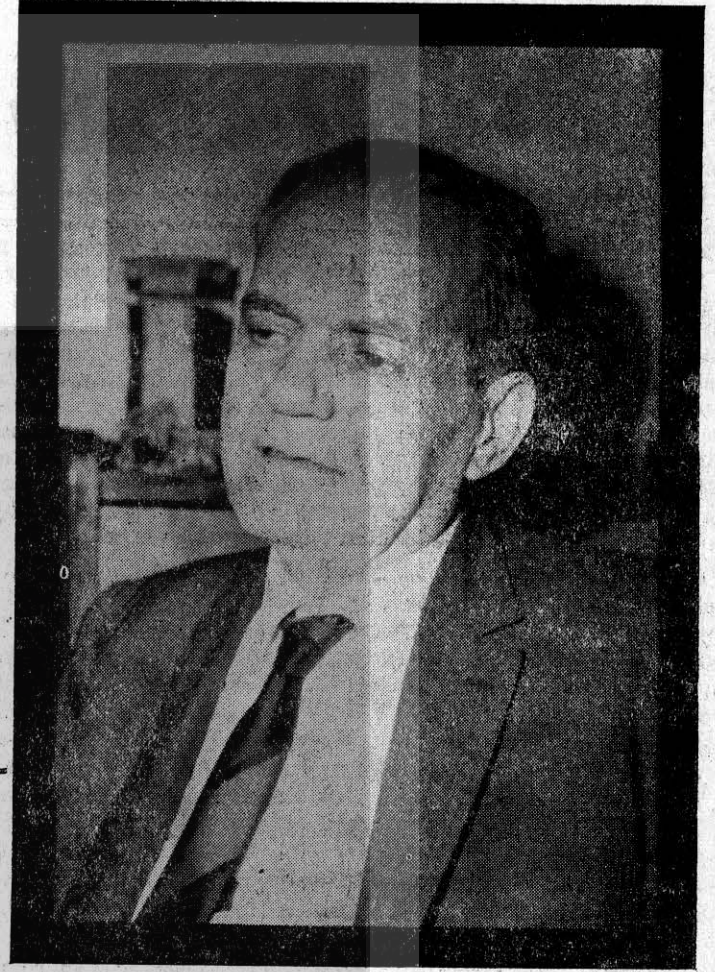
SÖZLÜ

Yıl : 1
Sayı : 40
20 Ağustos 1968
100 Kuruş

Suçlu Başdemir mi

Sükan mı? ne teori, ne pratik, iktidar sözcülerini

doğrulamıyor... sol kanat her türlü maceradan uzak tek bir yol izliyebilir yığınların devrimci güçbirliği yolu...



REŞAT FUAT

[1900 - 1968]

Reşat Fuat öldü. On yedi yılı kapitalizmin zindanlarında geçen yarım yüzyıllık devrimci mücadele hayatı sona erdi.

Onun devrimci eylemi Yüksek Öğretmen Okulu sıralarında öğrenciliğinden başlar. Emperyalistlerin işgali altında mütareke yıllarının İstanbul'unda 1920, 1 Mayıs İşçi Bayramı günü, emekçiler büyük bir gösteri yürüyüşü yaptılar. İstanbul proletaryasının bu antiemperyalist çıkışını öğrenci gençlik adına Talebe Birliği Başkanı olarak selâmlayan Reşat Fuat idi. O daha yirmi yaşında bir üniversiteliyken toplumdaki en güvenilir devrimci gücün emekçiler olduğunu sezmiş ve emekçi-aydın dayanışmasını kurmak için payına düşeni yapmıştı.

İstanbul'un kurtuluş gününde, sonradan «Köy Enstitülerini kapatan Eğitim Bakanı» olarak ün salacak olan adaşının başında bulunduğu hilâfetçi grubun karşısına dikilen oydu. Hilâfetçilerin gerdiği, gerici slogan yazılı bezi, kendi eliyle kara boyaya bulayan genç öğrenci lideri de Reşat Fuat idi.

Zaferden sonra yüksek öğrenimini parlak biçimde bitiren, Atatürk'ün teyzesâdesi Reşat Fuat'ın önünde bütün kapıları açtı. Ama o, eğitimi yeterli bulmadı. Almanya'ya gitti. Liebknecht'lerin, Luxembourg'ların izlerini hâlâ taşıyan Almanya'ya. Orada Spartakist geleneği sürdürenler safında kendi doğal yerini buldu.

Reşat Fuat, yirminci yüzyılda Türkiye'nin çığırını açtığı millî kurtuluş savaşlarıyla, dünya proleter sosyalist hareketi arasındaki bağı görmüş ve çağımızda sonuna kadar tutarlı biricik devrimci yolun proleter devrimciliği yolu olduğunu kavramıştı. Ve Reşat Fuat o yolu tuttu. Çetin bir yolda bu yol. İşkence odalarından, tecrit hücrelerinden, hapishanelerden geçen çetin bir yol. Ve Reşat Fuat o yolda yürüdü. Yılmadan, devrimci sefini yüksek tutmasını bilerek yürüdü, gözünü ayırmadığı önündeki ufuklarda, geleceğin her türlü sömürden arınmış, ileri, mutlu Türkiye'sini görerek yürüdü.

O çetin yolda, kurallara uygun biçimde yürümek, her babayığdın harcı değildi. Gerçek devrimcinin özelliklerini taşımak gerekir. Yürüyebilmek için o yolda, devrimci misyonunun tam bilincinde olmalısın; o misyonun gerektirdiği yeteneklere sahip olmalısın; en derin anlamıyla yürekli olmalısın.

Reşat Fuat devrimci misyonunun tam bilincindeydi. En çetin sınavlarda başını dik tutabilmesi bundan ötürüdür. Devrimci olarak kendine güveni bundan ötürüdür. Güdük burjuva parlamenterizminin ürünleri icazetli oportünistlere karşı duyduğu küçümseme bu derin devrimci bilinçten ileri gelir.

Reşat Fuat devrimci misyonunun; toplumdaki çeşitli eğilimleri değerlendirme ve bunlar karşısında doğru davranış saptama konusunda güçlüydü. İçinde yaşadığımız aşamada: bugünün Millî Kurtuluş mücadelesi şartlarındaki Türkiye'sinde tek doğru devrimci çizgi olarak Millî Demokratik Devrimi savunması bundan ötürüdür.

Reşat Fuat, devrimcinin o zorunlu özelliğine de sahipti. En derin anlamıyla yürekliydi. Enfarktüs bile gözlerindeki devrimci kıvılcımı donuklaştırılmamıştı.

Kurulu sömürü düzeninden yana olan güçler onun son nefesine kadar, siyasî eylemden mutlaka uzak tutulması gereken «Tehlikeli adam» saydılar. Türkiye sosyalizminin ona en çok muhtaç olduğu bir dönemde Reşat Fuat'ı kararlık han odalarında fatura tercüme etmek zorunluğunda bıraktılar. Reşat Fuat'ı bir sosyalist harekete, yani gerçek sosyalist harekete tahammülleri yoktu.

Böyle güçlü bir arkadaşımızı kaybettik. Reşat Fuat'lar yüzlerle gelmez. Onlarla da gelmez. Onun için kaybımız büyüktür. Ve tek tesellimiz, onun bu kadar bilinçle, bu kadar yürekle savunduğu Türkiye Emekçileri davasının zaferine O'nun taşıdığı sarsılmaz inancı bizim de paylaşmamızdır. [R. Fuat'ın mezarı başında M. Belli'nin yaptığı konuşmanın tam metnidir.]

İZMİR'de Hisar Camii avlusunda patlatılan bomba olayının baş düzenleyicisi olmakla şimdidekiki kişi suçlandı: Biri bakkal Osman Başdemir, öteki İçişleri Bakanı Faruk Sükan. Birincisi, yakalandığında daha hal hatır sormadan «Ben komünistim, bomba atarım, doktrinden kuvvet alırım» dediğine ve vaktiyle komünizm propagandası yapmaktan hüküm giydiğine göre, komünisttir. Cami avlusuna, cemaat namaz kılarak patlamak üzere, bomba koyduğuna göre din ve mukaddesat düşmanıdır. Bazı Amerikan ve Amerikancı merkezleri kundaklamak istediğine göre Amerikan düşmanıdır. Birçok faili meğhul hırsızlıklarda çalınan mallar evinde bulunduğu göre hırsızdır da. Yani Osman Başdemir komünistlik, din ve mukaddesat düşmanlığı, Amerikan düşmanlığı ve hırsızlık vasıflarını kendi şahsında birleştirmektedir. Başdemir hakkındaki bu suçlamaların bir kısmı, ya da tümü Demirel ve Sükan'dan başlayıp İzmir'deki polis yetkililerine kadar iktidar çevreleri tarafından en açık bir dille ifade edilmektedir.

İkincisi, suçlananların Adalet Partisi gibi, emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal ağa takımı üçlü ortaklığının siyasî alanda başlıca temsilcisi olan bir partinin kurduğu hükümette İçişleri Bakanı olduğuna göre, gerici ve Amerikancı bir politikacıdır. Sicilinde Meclis basma, sol muhalefet milletvekillerine karşı linç düzenleme gibi tedhiş nitelikte faaliyetler vardır. Kanunlu mitinglere karşı eli sopalı faşist zorbalara takviyeli, coplu toplum polisinin saldırıları yurt basma üniversiteli öldürme, kör etme gibi olayları ve Konya ayaklanmasını, perde arkasından kendisinin yönettiği söylentileri dolayısıyla göre Sükan, faşist terör metodlarına en çok eğilim gösteren sağcı politikacılarından sayılmaktadır. Ve Sükan'ın, bilinçsiz halkı kandırmak, emperyalizme karşı çıkmakla, müslüman dine düşmanlığın aynı şey olduğunu, buna karşılık Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçilerinin de müslümanlığın koruyucusu oldukları sanısını yaratmak amacıyla İzmir olayını düzenlediği iddia edilmektedir. Sükan hakkındaki bu suçlamaların bir kısmı ya da tümü, açıkça ya da üstü örtülü biçimde, Millet Partisi çevrelerinden tutun da sol kanadın ucuna kadar çeşitli çevrelerden, ve son olarak da «Bombalı Sabotaj» sanığı sıfatıyla, yargı önüne çıkarılan Osman Başdemir'den ve arkadaşlarından gelmektedir.

Başdemir'in bu suçlamasına karşılık Sükan, bu sanığı, henüz yargı-

lanmadığı ve suçluluğu bir mahkemece sabit görülmediği halde, şimdiden «suçlu» ilân etmiştir. Başdemir'e kanunlar ihlâl edilmeden «suçlu» denemez. Nasıl ki şu anda Sükan'a da «suçlu» denemez. Her ikisi de, olsa olsa birer sanık ya da sanık adaydırlar. Yani suç işledikleri sanılan kimseler... Henüz yargılanıp mahkûm edilmemiş bir kimsenin suçlu sayılmayacağını, onun kanun önünde ancak bir sanık olduğunu ileri sürmek, elbetteki adalet cihazının işine dıştan müdahale sayılmaz. Biz burada sanığın sanıklık sıfatına hakkını savunuyoruz.

Osman Başdemir'i ve arkadaşlarını suçlayanların söylediklerinde gerçeğe uymayan şeyler vardır: Burada olayın pek garip görünen yanlarına değinmeyeceğiz. Basında bunlar üzerinde duruldu. Bizce asıl önemli olan, bomba olayının kovuşturmasını yapan görevlilerin bile bile yalan söylemiş olmalarıdır: Örneğin, yetkililere basına verilen haberde «Polis yetkilileri Osman Başdemir'le Şükrü Kurt'un 1951'de yakalanan Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyelerinden olduklarını ileri sürmüşlerdir» denmektedir. Ne Osman'ın ne de Şükrü'nün 1951 TKP tahkikatı ile hiç bir ilgileri olmadığını, sözü edilen yetkililerin herkesten iyi bildikleri kesindir. Düşmanından öc almak için, iki şahit sağlayarak «Yaşamın Stalin dedi. suçlaması ile adam hapsedirmenin moda olduğu bir dönemde, Osman Başdemir, kendi ifadesine göre, «Türk halkı tarhana yiyor» dediği için komünizm propagandası yapmaktan hüküm giyen akıl dengesi bozuk bir kimsedir; o kadar. Şükrü Kurt'un ise komünizm ile hiç bir ilişkisi yoktur. Ama bu kadarı ile İçişleri Bakanının, daha ilk tahkikat aşamasında «Bu komünistlerin işidir» demesi ve sanıkların «suçlu» ilân etmesi için yetmişir. Ve unutmuyalım ki Sükan'ın dilinde komünist sözcüğü, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'den yana her yurtseverin sıfatıdır. Ve Başbakan da, oldukça caprasık bir teknik gerektiren saatli bomba gibi bir tahrir aracı söz konusu olduğu halde tahkikat derinleşirmek yetkililerin göreviyken, bombanın «iptidai» olduğunu ilân ediyor ve Sükan'ın açık suçlamasını tekrarlayarak, «malûm çevrelerin tedhiş metodundan biri» diyor.

Ne yapılmak istendiği besbellidir

Ağızına «Ben komünistim, bomba atarım, doktrinden kuvvet alırım»

sözleri konan iki kez tumarhanelik olmuş bir zavallı «malûm çevrelerin tedhiş metoduna» başvurmuş; yani sözü edilen doktrinin bomba atmak, kundaklamak gibi «tedhiş metodlarına» cevaz verdiği söylenmek istenmektedir.

Böyle bir iddiada bulunanlar tarihte Anarşizmin tedhiş metodlarına, Nihilizmin terörüne en sert biçimde karşı çıkanlar kimler olduğunu araştırıp öğrenmelidirler. Bunu yapacak fikir yeteneğinde değillerse bu konularda tecrübesi olan kademeli emniyetçilerin uzmanlıklarından yararlanmalıdırlar. Ve hele, tedhiş metodunun, yakın tarihte hangi güçlerin tekelinde bir silâh olduğunu araştırmalıdırlar: Alman Reichstag'ını kundaklayan kimdi? Komünist Dimitrov mu, yoksa zamanın İçişleri Bakanı Nazi Göring mi? Amerikan Cumhurbaşkanı Kennedy'yi kimler vurdu? Kimler zenci lideri King'i öldürdüler? Hangi güçler Robert Kennedy'ye kıydı? Ya bizde? Selânik'te Atatürk'ün doğduğu eve bomba atan kimdi? Dulles'in Ankara'ya geldiği gün Amerikan kütüphanesinde patlatılan Hisar Camii avlusundaki saksıkıranı andırır maytabımsı bombayı kimler koymuştu? İstanbul'daki Amerikan Haberler Merkezinde kimler bomba patlattı?

Ne teori, ne de pratik, iktidar sözcülerini doğrulamıyor. Türkiye'de Sükan'ların ağızındaki komünist sözcüğünün kapsamına giren sol kanat, sosyalizmin bilimine ve Türkiye'nin gerçeklerine uygun olarak, her türlü maceradan uzak, tek bir yol izleyebilir ve izlemektedir de: Emekçi yığınlarını bilinçlendirme ve örgütlendirme yolu tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye uğruna, yığınların katıldığı devrimci mücadele yolu, yığınların devrimci güçbirliği yolu!

Sükan ile Başdemir'in karşı cephelemlerini adamları oldukları da bize kesin değildir. Başdemir gibi akıl dengesi bozuk bir kimsede, gazeteciden resim çekirmeye karşılık sigara parası isteyecek durumlara düşen bir zavallıya, pekâlâ Van Der Lubbe'nin Leipzig davasındaki rolüne benzer bir rol oynatılabilir. Ve Başdemir'in yargı önünde Sükan'ı suçlaması, ağırlığı olan başka suçlamaları zayıflatmak için bir taktik olduğu da düşünülebilir.

Durum ne olursa olsun Türk kamuoyu bu olayın bütün ayrıntılarıyla açıklığa kavuşturulmasını istemektedir. Bomba olayı bütün yönleri ile aydınlanınca, ilginç gelişmelere tanık olacağımızı sanıyoruz. Meselenin örtbas edilmesini için uyanık olalım.



İZMİR'DEKİ BOMBALAR

Suphi Karaman

Gece yarısını tam bir dakika gece beyaz gömlekli, gözlerinde kalın miyop camlı eli yaşında bir delikanlı, bir militan elindeki Molotov kokteyli şeyeyi Amerikan Haberler Merkezine fırlattı. Gecenin o saatinde İzmir'in Birinci Kordon caddesindeki olay yerinde pek çok sayıda polis ve sivil kişiler vardı. Sabotajcı kaçarken cebinden banka cüzdanını ve üç beş yüzlük halindeki parasını düşürdü. Bunları alırken yakalandı. Tabancasını çekti, ateşlemeden teslim oldu. Şişeyi atması ile yakalanması arasında bir dakika geçti. Tam iki dakika sonra iftiae olay yerine yetişti. Birkaç dakika içerisinde de her şeyi itiraf ve işfa etti. Hisar camine de bir bomba yerleştirildiğini söyledi. Cebinde taşıdığı, bu bombanın formülü yazılı bir listeyi polise teslim etti. Ve gerine gerine dünyaya ilan etti: «Ben komünist insanım, idealim için herşeyi yaparım.»

Eğer o saatlerde İzmir Kordonunda bir filmin çekilmesi bahis konusu olsa idi, bu senaryoyu hazırlayan kişi bir poliseye filmin ya da bir çocuk filminin başarılı yaratıcısı sayılırdı. Oysa bir filmin filan çekildiği yoktur. Olay gerçekten zabıtaya intikal etmiştir. Komünistliğini, ideali için herşeyi yapacağını ilan eden sabotajcı bu herşey arasında, ilk önce her türlü acemiliğini ve beceriksizliğini ortaya koymuştu. Bir olayın senaryosu sadece filimlerde olmaz. Toplum hayatında bir kısım olay ve tertipleri de senaryoya bağlayan bulunur. Bu nedenle eğer olay, belirli bir amaçla, daha önceden hazırlanmış bir senaryoya göre olmadı ise ciddi anlamda acemilik ve beceriksizlik yapılmıştır. Demek ki komünistler bu kadar budala ve aptal kişilerdir. Öyleyse yurdumuzda komünizmin büyük tehlikesinden bahsedip halkı ayağa kaldırmak, huzursuz kılmağa boşuna imiş. Bu yolda tahrir yapanların da özel amaçları varmış.

Komünistler eli yaşında militanlar kullanıyorlarsa, gece yarısı yüzlerce polis ve sivilin bulunduğu yerlere beyaz gömlekli sabotajcıları gönderiyorlarsa, bu sabotajcıları ceplerinde kullandıkları diğer bombaların formüllerini liste halinde taşıyorlarsa, birer dakika içerisinde yakalanıp suç ortaklarını işfa ediyorlar ve hele hemencecik ben komünistim diye ilan edebiliyorlarsa böyle komünizmin yeraltı çalışmalarından korkulmaz. Oysa herkesçe bilinen bir gerçektir ki, dünyanın her yerinde komünistler kanun dışı ve yeraltı çalışmalarına girdiklerinde ve bu çalışmalarını sabotajlara kadar götürdüklerinde yaptıkları işlerde son derece mahirdirler. Öyleyse şimdi bu pirincin taşını ayıklamak lazımdır. Adamlar komünist olduklarına göre ya bu kadar acemilik göstermemeleri lazımdı, ya da bu bir tertiptir, daha önceden hazırlanıp İzmir'de mücadele namazının kılınacağı geceye monte edilmiş bir senaryodur. Evcet bu pirincin ayıklanacak çok taşı vardır. Yukarıda açıklanan mantıki olmayan acemilik ve beceriksizliklerin yanı sıra yakalanışından hemen sonra Hisar camine de patlayıcı madde konulduğu işfa edildiği halde bu maddenin hemen kaldırılmaması ve bunun için İzmir'deki İstihkâm Birliklerinden dedektör yardımı istenmemesi, camideki halin dağıtılmaması, başka bir camiyeye nakledilmemesi, patlamamın üç saat sonraya kadar beklenmesi, cami şadırvanındaki patlamadan sonra başka bir patlayıcı madde olmayacağı evveliden bilinmişcesine halkın tekrar camiyeye alınması, bombanın cami dışında ciddi tahribat yapılmayacak bir taraftı başka beton, diğer tarafında gübre cuvalları bulunan bir yere konulması ve aslında bu bombanın tahrir gücünün az olması ve daha bazı özellikler pirincin ayıklanacak taşlarıdır. Türk adaleti ve Türk hukukunu bunun hakkından gelecektir.

Bize göre olayın çözülmeğe muhtaç çok yanları vardır. Caminin ve Amerikan Haberler Merkezinin birlikte hedef seçilmesi, Türkiye'deki antiemperyalist savaşın sınırlarını aşmaktadır. Camiyi ve Amerikayı bir arada göstermek gayretli sömürücü işbirlikçilerin amaçları arasındadır Camiyeye bomba yerleştirmek bunu yapanlar hesabına bir intihardır. Dini hassasiyetin dışında olanlar bile kutsal ve tarihi değeri olan bir camiyeye yapılacak bir sabotaj karşısında haklı bir kızgınlığa kapılırlar. Bu nedenle İzmir'de Hisar camiyeye bomba koyanlar hem kendilerine, hem de hizmet ettikleri amaçlara toplumun sert tepkilerde bulunacağını bilecekleri için bunu yapmamaları gerekirdi. Yapıldığına göre toplumun bu sert tepkisini davet etmenin de ayrı bir amacı olmak lazımdır. Bu amaç nedir? Komünizme karşı halkı tahrir etmek. Oysa akıllı bir komünist halkı kazanmak ister. Halkı kendi aleyhine tahrir etmekte hiç bir menfaati yoktur. Türkiye'de Kemalizme, devrimlere ve tüm sola karşı bu tahrirler, komünizmle mücadele ismi altında, bazı çevrelere yürütülmektedir. Sola karşı mücadele için dini duyguları tahrir etmeği gittikçe yaygınlaştırmak isteyenler, İzmir'deki bombalarla, yeni bir istismar fırsatı yaratmışlardır. Konya'da İslâm devleti naraları atan İrticaa karşı, İzmir'de «ben komünistim» diyen bombalarla bir denge kurulmak istenmiştir. Evvelce komünizmden mahkûmiyeti olan ve fakat mahkûmiyetinin çoğunu hapishaneler yerine akıl hastahanelerinde geçiren bir ajan provokatörün «ben komünistim» demesi kadar tabii ve tabii olduğu kadar da senaryonun amaama uygun birşey olmaz. Kalabalığın ve polisin kaynaştığı yerde sabotaja yeltenmeği aptalca bir cür'et yerine kurnazca bir tertip saymak daha akla yakın görülmektedir.

Türk adaleti İzmir olayını bütün ayrıntıları ile çözecektir. Türk hukukunu bu yapak güçtedir. «Ben komünistim» diyenlerin ipleri kimin tarafından çekilmiştir, çekilmektedir ve çekilecektir. Bunun kamu oyunca bilinmesine şiddetle ihtiyacı vardır. İrtica ile anarşinin dengesinde kurtmak isteyenler aynı kişiler mi ayrı kişiler mi? Bu ortaya çıkarılmalıdır. Hiç şüphesiz yok İzmir'de bomba atılanlar Konya'daki ayaklanmalar gibi cezalarla cekeceklerdir. Ama bu cezaların bu kez akıl hastahanelerinde olmaması 27 Mayıs sonrası rejiminin getirdiği açıklığın bir sonucu olarak temenni edilmektedir.

Tabii Senatörlerin İhtarı: Emperyalizme ve İrticaa dur demeliyiz

Cumhuriyet Senatosu Millî Birlik Grubu, Mucip Ataklı imzasıyla Cum hürbağbanına, Başbakan ve anayasa kuruluşlarına 20 sayfalık bir muhtıra göndererek iktidarın desteğiyle azdırılmış irticaa ve perde gerisindeki emperyalizme dur denilmesini istemiştir.

Bildiride, çok partili düzene geçildikten sonra teokratik zihniyetin politikacılar tarafından bir çıkar aracı olarak kullanıldığı anlatılmakta ve şöyle denilmektedir:

«Bunun sonucu olarak dinsel eğitim kurumları ile tarikatlarıyla, dernekleleriyle, maddi ve mânevi yönleriyle beliren çeşitli baskı davranışlarıyla yeniden kendini göstermiştir. Bu kendi sınırları içinde de kalmamış. Cumhurbaşkanından sade vatandaşa kadar, her kademedede istismar edilen ve gücünden medet umulan bir politik araç durumuna sokulmuştur.»

«Anayasa felsefesinin devrimci yönü görülmeyerek sadece hürriyetler yönünden yapılacak bir yorumlama ile Türk tarihinin ve devrimlerin kaçınılmaz mirası olan bu devrim kanunları ine ortadan kaldırılabılır, ne de savsaklanabilir. Üzüntü ile ifade etmeliyiz ki bugün bunlar tamamen savsaklanmaktadır. Lâik yönetim zedelemekte, dinsel fikir ve icaplarla toplum yaşantısına karıştırılmakta ve nihayet, din, vicdan hürriyeti ve devrimler kendi içersinden kemirilmeekte-dir.»

«Bütün bunlardan sonra, tehlikeli duruma gelmiş bulunuyoruz. Parça parça hazırlanan ve yaptığı yoklamalarla ortamın uygun olduğunu kanaat getiren dinsel gericilik, artık oyununu tam bir bütünlük halinde ve irticaa sekiliyle sahneye koymuş bulunmaktadır.»

«Son Konya olayı, hazırlıklı bir irtica hareketidir ve isyan sınırına gelip dayanmıştır Olayı bu sınırdan tutan sadece iyi tesadüfler olmuştur. Açıkça görüldüğü gibi, politikanın çirkin yolu ve usulleri ibadethanelerin içerisinden geçirmekte, camiler ve din görevlileri komünizmle mücadele perdesi altında, dinsel heves ve arzu larını rahatlıkla sahneye koyabilmektedirler. Miting çağrılarını buralardan yapılmakta, İslâm Birliği adına gövde gösterileri, bere ve kaba kuvvetler buralardan meydana dökülmektedir. Bugün, Sabah ve benzeri gazetelerin Volkanı fersah fersah ileri geçtikleri açıkça görülmektedir. Toplumda yeniden uyandırılan dinsel hukuk ve dinsel devlet düzeni isteklerinin sebep olduğu kaynasmanın son aşamasına gelmiştir. Küçükleri bir yana Yeşil Camiden başlayarak Karakurt, Horasan, Osmaniyeye, İstanbul, Maraş, Trabzon, Konya olaylarını sıralayan oluşum tehlike çanlarını bütün gücü ile çalmaktadır. Bu gibisin sonu ya kötü bir geri kalmışlık, ya da korkunç bir patlamadır.»

Seçim kaygısı ve oy hesapları dışında bulunan Millî Birlik grubunun ilgililere yaptığı uyarı su şekilde sona ermektedir.

«İrtica ile savaşma sadece yasa tedbirleri ve polis takipleri ile halledilecek bir şey değil, bundan da önce, sosyal adaletsiz, verimsiz, sömürücü ekonomik düzen ile bu düzenin de bas-sömürücü emperyalizme dur demek le başarılacak bir savuştur. Anayasaya uygun düzen değişikliğine gidilmezse, bunun zaman içinde, evrimsel bir yolla gerçekleşmesinde ümit bağlanırsa, zamanın ve ülkemizdeki gelişmelerin buna tahammülü kalmayacaktır.»

Balkesir Ot-İş Emekçilerinin direnişi

Balkesir güzel yerdir. Bir verimli ova kenarında kurulmuştur. Şimdi sıcak, her şehrimiz gibi sıcaktır. Karpuzun kilosu 25; biberin, patlıcanın, domatesin ise 30; bilemeden 40 kuruştur. Seftali Bursadakinden de ucuzdur. Aklınıza gelen her çeşit meyva, sebze; hayret edilecek kadar ucuzdur.

Ama bir şey daha ucuzdur burada: o da emekçinin emeği. Dolayısıyla emekçinin hayatı da ucuzdur. Buna karşılık, devrimcilik, toplumsuluk kel-

le fiyatıdır, Balkesirde. O yüzden olacak, Balkesirde bir avuç insandan gayri, kimse Amerikayı protesto mitingini yapmayı, aklından bile geçiremedi. Miting lâfını duyan Amerikan uşağı çevreler, ikinci bir Konya olaylarını çıkarmak için ağızlarını sulandırdılar, dua ettiler, bir miting yapılsın diye.

Biri bir partide, öteki, öteki partide kayıtlı olan bir tüccar, kardeşler mağazasından, gericiler tekml kazma, kürek saplarını bir iki günde tükettiverdiler. Şehrin güya gazeteleri olan ilâncık yalayıcıları, mitingden vazgeçilmesi için kendi siyasî havaları ne olursa olsun, akıl hocalarına giriştiler. Ve miting yapılmadı ve gericiler, yani Amerikan uşakları, korku ile bir zafer kazandılar. Ama son zafer kimin olacak, onu bilmiyorlar.

Emekçinin hayatı da ucuzdur, dedim, yukarıda. Asıl o konuyu anlatmak istiyorum. Olay şudur: Balkesirde İzmir'e giderken, şehirden 8 - 10 kilometre kadar dışarda, bir Bölge Orman Fidanlığı vardır. Bu fidanlıkta, 16 sı kadın olmak üzere 50 işçi çalışmaktadır. Bu işçiler, köylüdür. Sabah civardaki köylülerden iki saatlik yolu teperek gelirler. Akşam işi paydos edince de gene yorgun argın köylerine dönerler. Ve işçiler, gide-gele günler/geçeç. Günler gelip geçerken, yeni şeyler de getirir ve işçiler, sendika diye bir örgütten haberdar olurlar, sendikamın kendilerine birtakım haklarını almada yararı olacağını yavaş yavaş öğrenirler. Ve bir gün işçilerin önemli bir kısmı, sendikaya girerler. Patron durumunda olan işletme müdürü, işçileri işten çıkarır ve «sendikaya girenin ağzına edirim» der.

İşçiler sendikamın ne olduğunu böylece biraz daha öğrenirler. Aradan zaman geçer, işçiler gene sendikaya girerler, gene ağzlarına edilir, işlerinden olurlar, yenik düşerler, kısa vadede. Ama her yeniliği, onlara bir şeyler öğretmede, bir şeyler de kazandırmadadır.

Savaş başlamıştır, bir kere. Muharebeler kaybedilen, savaşa, devam edecektir. Aradan zaman zaman geçer, işçinin bu kere tümü sendikaya üye olurlar. Girdikleri sendikamın adı: Türk Ot - İş Sendikasıdır.

Sendikaya girdikleri günün akşamı, işveren, yani patron, yani Devlet Bölge Orman İşletmesi Müdürü, işçilerin sendikadan çıkmasını, aksi halde, yarın hiçbirinin işe gelmesini ihtar eder. Ve işçiler karardılar, sendikadan çıkmamaya ve işlerine devam etmeye. Ertesi günü 5 Temmuz 1968'dir. İşçiler işyerinin kapılarının yüzlerine kapattıklarını görürler. İşveren, kapılara silahlı orman muhafaza memurları getirmiştir. Kimi Bolu'dan, kimi Dursunbeyden'dir, silahlı muhafızlar. Görevleri; kendileri gibi köylü, kendileri gibi emekçi, kendileri gibi geçim sıkıntısı içinde, kendileri gibi emeklerinin karşılığını alamayan ve almak için en masum haklarını kullanan kerdeşlerine ekmeek yedirtmek, gerekirse onlarla başkaları yararına dövüşmek, vurusmaktır.

Belki yürekleri yanıyordu, belki yaptıklarının ayıp, vicdana sığmayan bir iş olduğunu farkındalardı. Ama ne yaparsınlar, ekme meselesidir bu, vicdan meselesi değil ki.

İşçiler, işden atılmamın, aç kalmamın, sendikamın ne demek olduğunu, artık epeyi anlamışlardır. Bilinçlenme, dayanışma, direnme, ekmeek için, halk için ortaya kendilerini koyma günü gelip çatmıştır.

İşveren, kapıları içerden suratlarına kapadıysa, onlar da kapıyı dışardan kuşatacaklardır. Ve öyle yapmışlar onlar da, işverenin yeni işçi getir mesine karşı koymak için, kapuları tutmuşlardır. Böylece işyerinin kapısında fiili boykot başlamıştır. Ve işçiler kapılara dertlerini, dileklerini, haklarını, dâvalarını dile getiren pankartları sıralamışlardır: «Sosyal adalet istiyoruz, hakkımızı alıncaya kadar direneceğiz; Babamın hakkını ver, işçi isem ne günahım var? Hakkımı kısıtlama, Hakkımızı alacağız; günde sana 125 lira, bana 8 lira yevmiye; sağla-mam, çalışmak istiyorum, fakat 7 lira değil, ikramiye vereceğini gün, paydos ettirdin vermedin. Hakkımı almak için sendikaya girdim diye, beni üç defa işden attın. Sendikaya girdim diye, beni yağmur altında çalıştırdın, bizi köle gibi çalıştırdın, Ninemin hakkını ver.»

Ve Balkesirin köy emekçileri hâlâ direnmektedirler, işveren de direnmektedir. Sonunda işçiler, haklarını alacaklar, bu bizim temennimiz, inan-cımızdır. Asıl bu değil önemli olan.

Balkesir şehri, daha güne gelinceye kadar, ve hâlen de komprodor buravazinin partilerinin oy kalesi olarak biliniyordu. Bu son Hâtırın seçimlerinde ise, TİP'in; yeterli bir çalışma gösterememesine rağmen, en çok oy artışı olan şehirlerin biriydi. Bu oy, bir çalışma karşılığında alınmadı, bu oy, daha fazla köylerden geldi. Demek ki Balkesir, toplumsu olduğu ve eylemde hızlı bir tempo ile uyanmaktadır. İşte, bu yukarıdaki işçiler de, Balkesir'in uyanan köy emekçilerinin bir parçasıdır ve direnmeleri ve bu direnme ile gerek kendilerine, gerekse çevrelerine kazandıracakları çok önemli katkılar olacaktır.

Daha güne gelinceye kadar, umur sanmıyan ya da yeterli kadar önemsenmiyen köy emekçisi, köylü, yani bu toplumda en güç, ağır şartlar altında ezilen sınıf kırılmaya başlamıştır. Bize düşün, bu gerçeği görmek, sadece görmek değil, değerlendirmek ve uyanışa yardımcı olma imkânlarını araştırmaktır.

Balkesir Ot - İş Sendikasının giriştiği haklı ve bilnçli direnme, Balkesir'deki sarı sendikaların hiçbir tarafından desteklenmemektedir. Ve Balkesir'de sadece sarı sendikalar vardır. Üstelik bu sarı sendikalar, henüz sendikacılığa yeterli bilgi ve deneyime sahip olmayan Ot - İş Sendikacılarına karşı, çeşitli tertiplere girişmişlerdir. Bunların en büyük tertibi, bu sendika yöneticilerinin komünist oldukları iddiasıdır.

Fakat, sevinilecek bir şeydir ki, bu tertip ve iftiralar, işçiyi yıldırmamış, gevşetmemiş, tersine daha fazla direnmeye itmıştır. Bütün aleyhteki duruma rağmen, Ot - İş Sendikası emekçileri, çocukları ve akrabaları ile beraber 12 Temmuzda, şehirde bir sessiz yürüyüş yapmışlardır ve Balkesirli emekçilere de hakkın nasıl alınacağını cesaretle bir örneğini vermişlerdir.

Direnme hâlen devam etmektedir. Paraları yoktur. Kurt sendikacıları yoktur. Yukarıda, üst kuruluşlarda desteklenileni yoktur. Mahalli ve merkezlerdeki basından destekliyenleri yoktur. Buna rağmen, direnme moral-leri, güçleri vardır. Çünkü kaybedecekleri değil, kazanacakları şeyleri vardır.

G. Emekçi

Gençlik Anadolu'da

İstanbul'da gençliğin Amerikan 6. Filosuuna karşı giriştiği yurtsever mücadeleye karşı polislin hunharca saldırması ve Ankara'da parlamentonun derhal toplanması için meclis önünde oturma grevi yapan gençlerin tutuklanması üzerine Ankara'daki üniversite ve fakülte öğrenci dernek ve birlik başkanları olayların gerçek nedenlerini halka anlatmak amacıyla «Gençlik Anadolu'da» adlı bir harekete karar verdiler. Hareketin gerçek amacı irticaa ve emperyalizme karşı halkı bilinçlendirmektir. Bu harekati en iyi biçimde yürütmek için geçen hafta boyunca öğrenci temsilcileri toplantılar yaparak hareketin amaç ve programını kesin olarak saptadılar.

13 Ağustos Salı günü saat 19.00 da, Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Tevfik Akoğlu, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Bilâl Moğol, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı İskender Odabaşoğlu, Ankara Yüksek Okullar Talebe Cemiyeti Başkanı Galip Altun, DTCF Öğrenci Derneği Başkanı Celâl Kargılı ve diğer Yüksek Okul ve Fakülte öğrenci temsilcileri, «Gençlik Anadolu'da» hareketinin ilk durağı olan Hakkâri'ye hareket ettiler.

«Gençlik Anadolu'da» hareketinde dikkati çeken bütün eylemlerin öncüsü ve yürütücüsünü olan sosyalistlerin bu hareketin dışında olmalarıdır. Sosyalistik iddiasındaki Fikir Kulüpleri Federasyonu sosyalist gençliğin düşünce ve davranışlarına taban tabana aykırı bir tutum ve davranış benimsemiştir son eylemlerde. Gençliğin her yurtseverce direnişi karşısında olumsuz olan oportünistler «Gençlik Anadolu'da» hareketi karşısında da dudak bükerek hareketin dışında kalmışlardır. Ama gerçek sosyalist dost üdşmana olanca gücüyle haykırıyor: Nerde hareket, orda bereket.

TÜRK SOLU bu yaz sıcakında diyar Anadolu'yu dolayan devrimci kardeşlerine başarılar diler ve yanlarında olduğunu hatırlatmayı görev sayar.

Kuzey Vietnam Nasıl

LE MONDE
diplomatique

İlk kısmını geçen hafta yayınladığımız
'Kuzey Vietnam Nasıl Direniyor?', başlıklı
yazının sonunu okurlarımıza sunuyoruz.

«Tonkinli köylünü kaderini uzun boylu değiştirmek mümkün gözükmemektedir. Nüfus yoğunluğunun fazlalığı devasız bir derttir. Kilometre kareye 400 kişiden fazla bir topluluğa geçim imkânı sağlayabilecek ciddi çözüm yolları getirmek pek güçtür. Bu köylüler sulama imkânlarını ve yaşama şartlarını değiştirebilecek tarımsal teknik imkânların artırılması yolu ile toprağa verebildiklerinin hemen hemen, en azamısını almaktadırlar. (...) Bütün bunların üstünde köylünün moral ve sosyal dengesini, şaşılacak kadar sefil bir yantıya tahammül edebilmesini sağlayan örf ve âdetlerine halel vermemeyi gözönünde tutmak gerekir. Eğer bu dengeli ve şuurlu uygarlık bir gün çökecek olursa ne olur? Köylü bütün cepheleri ile dini inançların, aile içindeki ve kentteki yaşantısının getirdiği teselliden mahrum kendi sefaleti ile karşı karşıya kalacaktır. Kendi fakirliğini apaçık görecektir ve bütün şuuru ile onun içinde boğulacak olan bir halk kütesinin sonu ne olabilir?»

Maddi çabasının dışında hiç bir şeyi kaymayacaktır. Maddî rahatlığı mutluluğun biricik şekli gibi kabul etmek onu kendi cehennem sefaletinin seyircisi haline getirecektir. Ve nihayet büyük miktarda nüfus artışı karşısında çaresizliğini ve kaderinin daha iyiye doğru değişmesini imkânsızlığını kesinlikle görecektir, politik veyahut sosyal bir rejim değişikliğinin imkânsızlığını anlayacaktır. (...) Toprağın bugün olduğundan daha bereketli olmayacağı nüfusa yoğun bir memlekette maddî refahın hükümlerine olabildiğini ümit et-

mek imkânsızdır. Fakat kişinin yaşantısı maddî ihtiyaçlarının tatmininden ibaret değildir; geleneksel uygarlık, sadece maddî ilerleyiş çok gelişmiş ve dengesizliğine gömülmüş olan toplumlardan daha çok bu köylü halka moral ve sosyal bir denge sağlayabilmektedir. Bu sempatik ve sefaletin çaresi olmayan topluluğa, ancak yeniliklere çok yavaş uyan bu gelenekçi uygarlık, hakkı olan mutluluğu verebilmiştir. Bunun dışında karışıklık ve ümitsizlikten gayri hiç bir şey yoktur.

1936 yılında seçkin coğrafyacılarından Pierre Gourou «Tonkin Deltası köylüleri» konulu tezinde böyle diyordu.

30 sene içinde deldadaki nüfus yoğunluğu iki kat artmıştır. Kuzey Vietnamda tarımsal nüfus dörtte üç oranında yoğunlaşmıştır. Bununla beraber Gourou'un bu pek ince açıklamalarına rağmen, hatırı sayılır değişikliklerin ve ilerlemelerin sağlanması mümkündür ve bunlar üç yıldır, süren bombardımanlara rağmen olmaktadır.

Bugün manzara tamamen değişmiştir. Yakın zamana kadar küçük parselere ayrılmış olan piriç tarlaları kolektivizasyondan sonra rasyonel bir şekilde sınırlandırılmış düzgün çizgiler halinde uzanmaktadır. Büyük küçüklü su bentleri vekanal şebekelerinin miktarı artmıştır. Sulama çalışmalarının düzenlenmesi, sulama işlerinin ve drenajın mükemmelleştirilmesi birçok tarlalarda senede bir yerine iki, hattâ üç hasat yapılması imkânını sağlamaktadır.

Eski usul kullanışız çamçakların yerine

şimdi pompalama istasyonları var. Yolların kenarında boylanan genç ağaçların, Japon lalerinin ve longanyelerin altında askeri kamyonlar ve Sam Amcanın Silâhları gizleniyor. Okalipütis ormanları ve piriç tarlaları güçlü sulama istasyonlarına bağlanıyor. Bundan 15 sene evveline kadar hektar başına 13,5 kental ham piriç alınırken bu rakkam bugün 20 kentali geçmiştir. Bu da yılda bir yerine iki hasat yapıldığından dört tonu bulmaktadır. (Thal-Binh) ilinde senede 5 ton alınmaktadır) Beri yandan merkeze kadar her yerde çökmüş binalar, harap evler, yıkılmış köprüler ve rahrip edilmiş yollarla harp kendini göstermekte. Ne hastahaneler, ne okullar ne de mabetler (Pagodalar) ya da kiliseler güvenlik altındadır. Bununla beraber bin gün süren Amerikan tırmanmasına karşı Kuzey Vietnam gene de dimdik ayakta duruyor. Bu nasıl açıklanabilir? Önce biz Fransızların yol açtığımız bir takım örgütlenmeler var. Fakat bunların yanında daha eski, başka sebepler de var. 1967 Ekim ve Kasımında Vietnam köylerinde geçirdiğim beş hafta içinde bu fikrimi doğrulayan sebepleri tesbit edebildim.

ESKİ KÖY YAPILARI İLE DEVRİMCİ TECRÜBENİN BİRLEŞMESİ

Vietnamdaki temel sosyal yapı, çoğu defa Vietnam Komünalizmi diye adlandırılan köy topluluğudur. (2)

Bu toplumsal örgüt Vietnam milleti kadar eskidir. Devlet vergi toplar ve gençleri ordu-

ya alır. Fakat verilecek verginin miktarını ve askere gidecek olanları ihtiyar heyetinin aracılığı ile tayin eden komunal topluluktur. Devlet, diğer işleri arasında milletin beşiği sayılan Kızıl Nehrin (Tonkin Deltası) sulama işlerini yürütür. Kralın etrafında kendi ailesinden ya da yakınlarından yüksek rütbeli bir aristokratlar grubu vardır. Bu yüksek rütbeli kişiler Kral tarafından dağıtılan toprakların geliri ile geçinirler. Fakat bu bir fieflik yani derebeyine ait toprak mahiyetinde değil, yine krala bağlı bir çeşit has mahiyetindedir. Kral egemendir ama toprağın sahibi değildir. Vietnamda bir «feodalizmden» söz edilemez.

Vietnam'da «Kral feranları köy kuralına boyun eğer» diye bir ata sözü vardır. Ve bu komunal Demokrasinin Vietnam köyüne sağlam bir toplumsal bütünlük kazandırdığı bir gerçektir. Fakat daha sonraki bir safhada, 15. asırdan sonra toprakların özel mülk olarak edinilmesi karşısında Kralın merkezileştirme hareketinin köylüleri köy ileri gelenlerinin keyfi idaresinden kurtaran yönü olmuştur. Krallık kurumu sömürge düzeni zamanında bile komunal topraklara el uzatılmamıştı.

Vietnamın ulusal karakterini teşkil eden özgül verileri komünü nispi özelliği ve özel dayanıklılığı köy tayin eder. Vietnam köylüsünün karakterini teşkil eden ustalığını ve emeginin titizlik derecesindeki niteliğini geliştiren başlıca sebepler deldadaki piriç tarlaları için hayati bir önemi olan ardi arkaesi kesilmeyen sulama işleri çalışmalarında belirir. Çinlilerin,

Geleceğe Bakarken

İlhami SOYSAL

1968 yılının ikinci yarısı da gerilerde kalırken çevremize şöyle bir bakalım ve Türkiye'nin politik-sosyal olayları hakkında «durum muhakemesi» yapmaya çalışalım.

Üç yılı aşkın süredir Türkiye'yi AP iktidarı yönetiyor. Bu iktidarın başında, AP Genel Başkanlığına ve Başbakanlık koltuğuna âdeta tepeden inme denecek şekilde oturtulmuş bir Amerikan kompnyasının temsilcisi var, Mesleği mühendislik ama, müteahhütlik vasfı daha ağır basıyor. Dünyayı bir müteahhit gözüyle görüyor. Genel kültürü, bir takım ansiklopedilerden fasıllar ezberlemekten öteye geçmemiş. Durmamasına devlette hükümeti birbirine karıştırıyor.

İktidarın başının çevresi ise hayli karışık. Bir kere hükümet erkânının devlet adamlığı tücrübesi taş çatlasa kasaba avukatı, belediye doktoru, mezbahe müdürü, polis amiri tecrübesinden öteye gitmiyor. Mühendis olanları, taşaronluktan öteye geçmemiş. İçlerinde okulda okuduklarının dışında üst üste on kitap okumuş, çağımızın ekonomik, politik ve sosyal akımları hakkında aydınlık fikir sahibi iki kişi bile göstermek zor. Hükümet, heyamola ile işleri yürütür görünüyor. Yürütüp yürütmediği de şüpheli.

Muhalefete gelince : Muhalefet de tam bir karışıklık içinde. Ana Muhalefet Partisi yenden bir cadı kazanına dönmek üzere. Bu partiden kopanların kurduğu yeni partinin bütün hedefi, Amerikalılara AP'den daha fazla şirin gözükme ve ne yoldan olursa olsun AP'nin başına bir iş gelirse iktidara alternatif olmak. Ana Muhalefet Partisinde ise, gidenlerin kuyrukları fesat kazanını kaynatmak peşindedir. Sonbaharda CHP'nin Kurultayı var. Burada tutucular son bir savaş daha verecekler. Bülent Ecevit ve çevresindeki gerçekten insicamsız «Ortann Solu» ektibinin başını yemeye çalışacaklar. Umutları, CHP nin tarihi kişiliğe sahip Genel Başkanını kesin olarak kendileri yanlarına çekmek. Böylece ortann solunu ırpanlayıp, iktidar tahtaravallisinde AP'nin karşısında, onun kadar tutucu ama biraz daha tecrübeli bir parti olarak yer almak. Ortann solcuları bu gerçeği görüp biliyor ve tedbir alıyorlar mı? Bu da biraz şüpheli. Onların da içinde türlü çatlıklar, kişisel geçinememelikler var. Yani CHP'yi son baharda yeni bir kaos bekliyor.

Muhalefet partilerinin geri kalanlarına gelince: Bunlardan TİP dışındakileri kalın çizgilerle AP ve GP den ayırmak mümkün değil. CKMP, BP, YTP, MP, GP, Adalet Partisi dışında bir alfabe kalabalığından öteye anlam taşımıyorlar.

TİP ise bütün iyiniyetlere rağmen kavruk bir parti kalma yolunda. Ülkenin en aydın, en dinamik güçleri, bütün yürekleriyle bu partiyi destekledikleri halde, çeşitli etkenler TİP'i yaygın bir parti haline getiremiyor. Bunda iş çekişmelerinin etkisi var, lider kadrosunun burukluğunun etkisi var, ipleri elden kaçırır mıyız? endişesinin etkisi var. Dahası da var : TİP içinde bir belirli kadro, «aman bu düzen bozulmasın» havasına iyiden iyiye girmiş durumda. Türkiye'de TİP lehine bir gelime olmuyor mu? Elbette ki oluyor ama bu bir noktada parti yöneticilerinin tedbirliğine rağmen oluyor.

Gene gelelim İktidar Partisine : İktidar Partisinin de kendi iç sorunları var. Bir yığın partisi, felsefesi aydınlığa çıkamamış bir parti olarak AP içinde de zorluklar, çekişmeler var. Partinin bir kanadı resmen ümmetçi, şeriatçi ve Atatürk devrimleriyle çelişme halinde. Öteki kanat, Batıcı... Laik... Kapitalizmin gözü kapalı savunucusu ama, ümmetçiliğin, şeriatçılığın hâkim olması halinde kendi çıkarlarının da bozulacağını bilecek kadar gözü açık. AP nin de sonbaharda Genel Kongresi var. Orada da tıpkı CHP de olduğu gibi iki kanat arasında denge politikası güdüyor. Bir oraya bir buraya taviz veriyor. İki tarafla da ipleri koparmamak peşinde. Parti içinde ipleri koparmamak için yaptığı yalpalamalar ise memleketi cadı kazanına çeviriyor. Partiler arası durum üç aşığı beş yukarı bu.

Bir de partiler dışı durum ve tutum var. Ülkenin sorunları çok. İktisaden geri kalmışlığın, hattâ daha ötesi geri bırakılmışlığın bütün dertleri ortada. Nüfus patlaması, gizli ve açık işsizlik, sosyal dengesizlik, uyanan kitlelerin durmadan artan ve artacak olan istekleri, kapitalist ekonominin yarattığı kanserin hergün ün yüzüne çıkan yeni belirtileri, vatandaşın yanında olma isteğinin artması... Kulaklarda yavaş yavaş bir dolgunluk yapmaya başlayan reform lâflarının vidi vidi ve reform yerine klorform uygulamaları. Büyük çapta kişiliği olan politikacıların olmamasının verdiği bunalım... İktidar Partisinin, geçmişten ders almamaktaki inadı... Meclis bas-

maktan özerk üniversite yurdu basmaya, aydın gençliği polisle coplatmaya kadar giden aşırıklar... 28 Nisanları hortlatma çabaları. Uyanık üniversite profesörüne tıpkı sekiz yıl önce olduğu gibi «Kara kübbeli» yafatasının yapılandırılması Tarihi boyunca daima ilerici hareketlerin öncüsü olmuş Silâhı Kuvvetlerden duyulan korku ve huzursuzluğun ortaya çıkardığı «ikiyüzbin kişiyi silâhlandırırız» edebiyatı, Hitler Almanyasının SŞlerine özenerek kurulan, otomatik silâhlardan helikoptere kadar çeşitli araç ve gereçlerle donatılan Toplum Polisi adı altındaki Hassa Ordu. Türü çeşitli besleme dernekler yetmediği için, eli alet kullanmaya yatkın, berberinden nalburuna, terzisinden kanalizasyon temizleyicisine kadar kadar bütün küçük esnaf ve zanaatkârı içine alacak ve kasabalarda iktidar adına iş görecektir Esnaf Dernekleri Komiteleri... Kahve dövücünün hnk deycisi olmaya hazır bir besleme basın... Köriklenen Nurculuk, Süleymanlık ve daha bilmem neclik akımları. Uyanırılmamış halkın karşısına temcit pilâvi gibi ikide bir çıkartılan Komünizm öcüsü...

Sağ bu... Sağın bu yoldaki tedbirleri genişleyecektir de. Hiç şüphe edilmesin ki terör artacak, baskı yoğunlaşacaktır önümüzdeki günlerde Türkiye'de.

Sola gelince : Bizce, solu, Türk Solu'nu, ortann solu, sosyalizm, TİP solculuğu, CHP solculuğu, partiler dışı sol diye ayırmak gereksiz. Sol bir bütündür. İçinde ılımlısı da olacaktır ılımsız da. Türkiye'de sola karşı bir hareket olduğunda, hiç şüphe edilmesin ki, «bu ılımydı, şu ılımsızdı» diye bir ayırım yapılmayacaktır. Sağ nasıl bir kazanda kayınyorsa, solda bir kazanda kaynatılacaktır. Dolayısıyla, ümmetçisi, immetçisi, kapitalisti, kafataşçısı, üstün irkeşi, Turancısı, kapkaççısı, komisyoncusu bir noktada aynı noktaya geliyorsa, Sol da buna karşı bir cephe birliği kurmak zorundadır.

Bu böyle olmaz, meyhaneciler ve edebiyatı ile sol politika yürütülmeye devam edilmek istenir kimse kimsenin sosyalistliğini, solculuğunu beğenmezse ne mi olur? Aslında itiraf edelim ki önemli birşey olmaz. Gelecek solundur. Sadece bir takım çalçeneler, huzursuzluk mihrakları, tekke meraklıları tasfiye edilir, unutulur giderler. Bir de, belki kısa bir süre için, sağ, solu nefes alamaz duruma sokar. Ama bu kısa bir süre için ve belki olur. Bunun ötesinde Türkiye'yi bir İspanya, bir Yunanistan örneğiyle karşılaştırmak sadece ürkeklik ve korkaklıktır.

Türkiye, kendine özgü koşulları olan bir ülkedir. Türkiye'nin solu da böyle olacaktır. İşte basit ama şimdiki kadar söylenmemiş bir örnek : Türkiye dışında, sol mücadele tarihinde dünyanın bir başka ülkesi ve toplumu daha yoktur ki sola tanınmış olanaklar tanınmış olsun. Türk solcuları, günümüze kadar bütün çektiklerine ve bundan sonra çekeceklerine rağmen açık yüreklilikle itiraf etmediler ki, yeryüzünde yürütülen sol mücadelenin en rahatını, en kolayını yürütmektedirler.

Yarım yüzyılı aşkın sol mücadelesinin Türkiye'de yarım düzine dahi kurbanı yoktur. Eziyet çekilmemiş midir, hapislerde yatılmamış, türlü suikastlere uğranılmamış mıdır? Elbette evet... Evet ama, yeryüzünün başkaca hangi ülkesinde sol mücadelenin başında Devlet radyolarının hemen her seçimde solun emrine verildiği, solun sözcülerinin millete bangır bangır bu radyolardan «bu düzeni değiştireceğiz» dediği görülmüştür. Yeryüzünün Türkiye dışında başka hangi ülkesinde, devletin olanaklarıyla seçim pusulalarına solun adaylarının da adları yazılmış ve en ücra köye kadar gönderilmiştir. Yeryüzünün sol mücadelesi veren başka hangi ülkesinde kapitalist basının büyük organlarının köşeleri ve sütunları Türkiye'de olduğu kadar sola açılmıştır?

Bütün bunlar bilindiğinde, «1969'da başa gireceğiz» gibi, 1969 yaklaşıca komikleşen bir lafın dışında sağ karşındaki solun durumu nedir? Durumun çok parlak olmadığını itiraf etmek, hiç değilse bundan böyle için yeni ve geçerli tedbir ve çareler düşünmek gerekmez mi?

Memnuniyetle söylemek gerekir: Geç ve güç de olsa, Türkiye'de şu içinde bulunduğumuz koşullar altında, Türk solunu tek bir cepheye birleştirme, olaylara yeni bir yorum ve görüş açısı getirme konusunda tutarlı adımlar atılma belirtileri görülmektedir. Partileri, politikacıları, çıkar grupları ile sağ kendi batağında debelendikçe daha çok bir çıkmaz çukuruna doğru gömülürken, pek fazla kendi çabasıyla olmasa bile, bir tabiat kanunu olarak sol, bütün dağıtım ve perişan görünüşüne rağmen ilerlemektedir. Devrimciler, ilericiler, gençlik, basın, işçiler, köylüler ve tüm zinde kuvvetler, organik kuruluşların ötesinde de olsa bilinçlenmekte, sol tarihinin çizgisine oturma çabasında kendilerini görevli saymaya başlamaktadırlar.

Direniyor ?

FEDÂİ KUŞAK

Niyazi AĞIRNASLI

mongolların v.b. devamlı istilalarına karşı Vietnam halkının direnmesi onun askeri özelliğini pekletmiş, savaşçılığını ve Mekong Deltasına doğru yayılmasını sağlamıştır. Bu ayrıntıların unutmamak ve onlara yeteri kadar önem vermek gerekir, çünkü Asyada —ve öteki kıtalarda— şu bildiğimiz şartlar altında bu kadar uzun zaman dünyanın en güçlü milletine karşı bu kadar büyük bir şiddetle karşı durabilecek millet pek azdır.

Amerikan tirmanmasının da körüklediği dezentralizasyonun, köy ve eyaletlerin özerkliğinin, Vietnam topluluğunun temelini teşkil eden tarihi yapısı ile ne kadar uyduğu açıkca görülmektedir. Pek çok memleketlerin direncini yokedebilecek böyle bir durumda, Vietnam büyük bir kolaylıkla örgütlenmektedir. 1930 senelerinden beri (Nghe-Tinh Sovyeti) ve özellikle milli kurtuluş hareketi Vietnam halkını çok zengin bir ihtilâli tecrübe ile techez etmiştir.

Fakat bu günkü mukavemet hareketi, kendi iç düzeninde başarabildiği dönüşümler değerlendirilmeden, açıklanamaz. 1956 dan bu yana üretim ikinci cihan harbi arifesinde seviyenin üstüne çıkmıştır. Muhakkak ki 1954-1956 ziraî reform devresinde bazı önemli hatalar da yapılmıştır. Çin modelinden esinlenen Vietnam ziraî reformu (solculukla) suçlandırılmıştı. Bütün köylerde toprak sahiplerinin, hali vakti yerinde köylülerin, hatta vaktiyle toprakları ellerinden alınmış orta halli köylülerin muayyen bir yüzde teşkil etmeleri aranıyordu. Yurtsever toprak sahipleri koloni idarelerinin işbirlikçisi sayılırlardı. Büyük toprak sahiplerinin çok az olduğu Vietnam bünyesinin bu kabul hatalarını yapılmışın kolaylaştırdığı bir gerçektir. Hindistandakinden üç kere az olan toprak fazla fireli idi irgat çalışan ve üç hektar bile olsa araziye sahip olanlar tarafından toprak zamanla küçük hisseler halinde aile mensuplarına dağıtılıyordu. 1957 de bu hatalar köy köy halk tarafından düzeltildi. Ve ta doruktakilere varıncaya kadar bütün sorunlarının yerleri değiştirilmek suretiyle köyde yaşayan nüfusun % 72 sini teşkil eden ve miktarı 9 milyonu bulan 2.220.000 aileye 800.000 hektar civarında toprak dağıtıldı. Ekiilen toprak üretim % 68 ve kişi başına tüketim % 13 miktarında artmıştır. (3)

YARDIMLAŞMA VE KOOPERATİFLER

İlk kuruluş safhası sona erince karşılıklı yardımlaşma ekipleri örgütlenildi. Birçok aileler topraklarını ve ürünlerini birleştirmesinin ekim ve hasat zamanları karşılıklı yardımlaşma amacı ile bir araya geliyorlardı. İş yeteneğe göre değerlendirildiği için artık burada geleneksel yardımlaşma söz konusu değildi. Daha sonra aşağı derecede bir üretim kooperatifi şekline geçildi. Bunda toprağın işletilmesi ve yönetimi kolektifleştirilmiştir, ancak herkes toprak üstündeki mülkiyet hakkını muhafaza eder. 1959 da hakiki kooperatifler kuruyor, (Partiye göre) bunlar üretimin artırılmasını amaçıyla kurulmuştur. Başlangıçta sadece gönüllü üyelerin miktarı pek az bir yekün tutar. Toprak ve üretim araçları ortaklaştırılmakta, kişisel mülkiyet ortadan kaldırılmakta ve herkesin üretimden alacağı pay emeğe göre değerlendirilmektedir. Birinci yılın sonunda kooperatifi köylülerin randımanı özel olarak çalışan köylülerinkinden daha azdı. Bu henüz örgütlenme tecrübesi olmayan köylü kadrolar için güç bir devirdir. Köylüler başkasının toprağında çalıştıkları zamanki tutumlarını kooperatif içinde iken de devam ettiriyorlardı. Pratik olarak henüz pazarların açık olduğu bu dönemde bazı bireysel köylüler daha az kurnaz olan öteki köylüleri çalıştırmak suretiyle elde ettikleri hem princi satarak önemli kârlar sağlıyorlardı. Birbirine eşit toprak üzerinde bir farklılaşma ortaya çıkıyordu. Bu arada Devlet, Partinin yardımı ile köylülerini seferber ederek Kızıl Nehrin belli başlı yataklarında setler yapmak suretiyle su baskınlarını ortadan kaldırmış hiç değilse asgariye indirmişti. Daha sonra barajlar kanalları ve sulama tesisleri kurmak suretiyle kurak topraklarda dahi piriğin yetiştirme imkânları sağlandı. Nihayet algak rakımlı bölgelerde mevsim yağmurlarından meydana gelen su baskınlarının ortadan kaldırılması amacıyla drenaj sistemleri yapıldı. Kazanılan ekime elverişli geniş yüzeylerde yılda iki hafta yerine göre üş hasat yapılabilmektedir.

Kollektivizasyon politikasına sebatla devam eden parti sayesinde kooperatifler ikinci sene içinde ferdî olarak çalışan çiftçilerin seviyesine eriştiler. Kendilerine senede birkaç hasat yapabilmek imkânını sağlayan sulama çalışmalarının getirdiği bereketi anlayan kooperatifçilere Devlet de bir çok avantajlar sağlayan yardımlarda bulunuyordu. Buna paralel olarak açık pazar imkânları gittikçe daralıyor ve özel çalışan mülk sahibi köylüler piriğinlerini satamıyorlar, tarlalarına su çeke-

α Gérard CHALIAND

miyorlardı. Bu arada el emekçiliği de aynı durumdaydı. Ve böylece kooperatifler günbegün, artan avantajları ile birlikte, kendilerine katılan köylülerin sayısının sabit tutulabilecekti. Bunun ötesinde Demokratik Vietnam Cumhuriyeti kendi, pamuk, şekerkamışı gibi ürünlerin endüstrileşmesini sağlayarak ve balıkçılığın yaygın hale getirerek üretimini çeşitlendirme yollarını aramaktaydı. 1963 den beri sulama şebekeleri kooperatiflerin bünyesi içinde kolektifleştirilmiştir. Aynı zamanda gübre meselesinin halli için, yeşil gübrenin ve diğer gübre çeşitlerinin kullanılmasına sürme, piriğin dikme, ham piriğin işleme ve su çekmeye yarayan âlet ve araçların mükemmelleştirilmesine çalışılıyor. Bu arada Demokratik Vietnam Cumhuriyeti, endüstrisinin temelini teşkil eden birinci beş yıllık (1961-1965) planını kabul etmiştir. Ancak Amerikan tirmanma hareketinin başlaması dolayısı ile bu planın gerçekleştirilmesi mümkün olamamıştır. Tirmanma hareketinin başlamasından biraz önce önemli bir değişiklik daha olmuştur. Bu arada kooperatiflerin seviyesinde bir yükseliş görülmüyor, idare ve örgütlenme mükemmelleşiyor, yeni tarımsal teknik geliştiriliyor, üretim artmakta devam ediyordu. Böylece iki milyon Vietnamlının aklıktan öldüğü 1945 yıllarından çok ötelere gidilmişti.

MİLLÎ DUYGU VE KÖY İÇİNDEKİ KAYNAŞMA

Bu rejim köyün yapısını onun birlik ve dayanışmasına hale getirmiş aksine onun iç çelişkilerini ortadan kaldırmıştır; özellikle mülkiyetin yarattığı çelişkileri. Köyün kooperatifleşmeye giden en tabii bir yol olmuştur. Emekçiler partisi köyün yapısını bozacak onun birliğini ve güvenliğini yok edecek (bir çok köyün birleşmesinden meydana gelen) dev kurulması yoluna sapmamak basiretini göstermiştir. Nüfuzlu kimseler bertaraf edilmiş, toprak mülkiyeti kaldırılmış, arazi kooperatifleştirilmiştir. Fakat Köy kooperatif idaresinin özerkliği geniş ölçüde devam ettiği gibi üstelik tirmanma hareketinin yarattığı şartlar sonucu daha da güçlenmiştir. Köy dayanışmasının ve birliğinin bugünkü gücünü toprağın kolektif olarak işlenmesi sağlamaktadır. Önemle kaydedelim ki parti kadroları da bizat köyün içinden çıkmaktadır. Gerçekten köylülerin ekonomik ve kültürel birliği eskisinden daha da sağlamdır. Fakat Vietnam Demokratik Cumhuriyetinin yöneticileri geleneksel kömmün temelleri üzerine, eski üretim tarzına dayanan bir «Vietnam Sosyalizmi» kurma yoluna gittiklerini de iddia etmemişlerdir. Aslında yeni kurulan sosyalist rejimin ruhu geleneksel kömmünün ruhundan ve örgütlenme şeklinden çok farklı modern bir konudur. Ve emeğin modern bir örgüt seviyesinde değerlendirilebilmesi için köylülerin alışkanlıklarının ve zihniyetinin derin bir şekilde değiştirilmesi gerekir.

Vaktiyle Devlet hiç bir şey vermeden herseyi alırdı. «DELTAYI BİR TEK MOTÖRE, BİR TEK MAKİNA İLE İŞLEYEN ARAÇA RASTLAMADAN GEÇMEK KABLDİR» (Gourou) Bugün ise ekonomik değişim mevcuttur. Köylüler piriğin ürününün fazlasını Devlet sathıyorlar. Devlet de buna karşılık yatırımlar yapıyor. (pompalama istasyonları v.b. gibi) Köylüler termos, cibinlik gibi imalât eşyası alıyorlar. Vietnam asırlardır milli suura sahiptir. Fakat köy dayanışma ruhu bu milli suurdan da evvel mevcuttu. Vatan severlik toprağa bağlılık temelleri üzerine oturtulmuştur. Evvelce milli bütünleşmeyi sağlayan bir milli pazar mevcut değildi. Milli bağımsızlık hareketinin başlangıcından beri radyoyla, basın yoluyla ve Parti hareketleriyle bütün memleket-te, en ücre köylüye kadar, uzanan bir milli pazarın teşekkülü sağlanmıştır. Bu arada eyalet ve köy özerkliği Amerikan tirmanma hareketi yüzünden gittikçe güçlendiği gibi, Vietnam köylüsünde, şimdiye kadar hiç bir yerde erişilememiş bir bilim, saldırya uğramış ülkenin bir paçası olduğu bilincini kuvvetlendirmiştir. KUZEY VIETNAMDA MİLLÎ VE VATANSEVER ŞUUR TARİHE HİÇBİR ZAMAN BUGÜNKÜ KADAR GÜÇE ERİŞMEMİŞTİR:

(1) P. Crourou: Les paysans du delta tonkinois. Les Editions d'Arts et d'Histoire, Paris 1936.

(2) Vu - Quoc - Thuc: L'economie communale du Vietnam, Hanoi, 1951.

(3) Le Chau: Le Vietnam Socialiste, F. Maspero, Paris, 1966.

Üniversitelerde gerçekçi ve toplumu akım hızla gelişiyor. Fatih medrese o-dalarında, han köşelerinde, çoğu perişan yurtlarda, gayet kötü besin şartları içinde yüksek öğrenim yapmağa çalışan genç kuşak «gözlerimi kapardım, vazifemi yaparım» dese işler biraz kolaylaşacak, amma bunu bir türlü demiyor işte. Hatâ:

— Yoksul köylünün, işçinin çocuklarına da okumada gerçek fırsat eşitliği ve imkânları sağlanmalıdır, diyor.

— Toplum sırtından palazlanan, milletten yetiştirdiği hazır hocalara el atan paralı özel okul sistemine paydos denilmelidir, diyor.

— Kişilik sahibi, haysiyetli gençlerin asistanlıklarına, doçentliklerine, profesörlüklerine, düşünülerinden ya da kişiliklerinden dolayı engel olunmamalı, diyor.

— Kitap yazmayan, araştırma yapmayan, işi tüccarlığa bozan öğretim görevlileri tasfiye edilsin, üniversite tam üniversite olsun, diyor.

— Beslenme ve barınma şartlarımız düzenlensin? diyor.

— Bu kadarla da kalmıyor.

— 6 ncı filo denizcileri kirli ihtiyaçları için kendilerine başka liman arasımlar, Türk limanlarına demir atıp Türk kızlarını kirletmesinler artık, diyor.

— Yurdumuza yağınla kir ve utanç bırakan bu ziyaretlere artık müsaade etmiyeceğiz, 6 ncı filo denizcilerini limanlarımızda karaya çıkarmıyacağız, diyor ve buna AND içiyor.

Bütün Türklerin ve hele kadının çarşafa girmesini isteyen müslümanların, gençliğin bu ANDını yürekten desteklemesi gerekmez mi?

Hükümetin, Amerikan büyükelçiliği marifetiyle «6 ncı filo bundan böyle limanlarımızı şereflendirmesin!» ihtarında bulunması, Türk polislerinin bu şeref kırıcı ziyaretlere kolaylıklar sağlamak yerine gençliğin yanında yer alması gerekmez mi? Normali, doğrusu ve haysiyetlisi şüphesiz ki budur. Amma işler böyle yürümüyor. Türkiye'mizde.

Gençlerin şehir sokaklarına «Yabancı petrole paydos» yazdıkları gece, hemen bu yazıların karşısına «Kahrolsun komünizm» diye yazıldığını unutmadık.

Konya'da TCK'unun cezalar biçtiği suçlar işleniyor. Yağma tahrip, öldürme-ye teşebbüs, meskene ve işyerlerine tecavüz... Bu suçların failleri veya tahrikçileri hazine yardımı gören bazı örgütler ve siyasi parti mensuplarıdır. Bu ilki de değildir kaba kuvvet saldırganlarının. Kanun dışına çıkmayı itiyâd eden bu dernekler kapatılmış, hazine yardımları kesilmiş ve saldırganların siyasi partileriyle ilişkileri kesilmiş midir? Hayır.

«Faşizmle mücadele derneği», «Anayasayı ve devrimleri savunma ve yayma derneği» ...adları altında dernekler kurup hazineden yardım isteyiniz bakalım alabilir misiniz? Hâkim çevreler çoktan Anayasa dışına düşmüşlerdir ve onların istedikleri demokratik düzen Anayasanın çok gerisinde.

İzmir'de bombalı ve peşin ikralı bir yeni oyun sahneye kondu. Meclisi bastırılanlar, ücret zammı istedi diye işçi kurşunlataların Türklüğün şerefini koruyan gençleri coplatıp adam öldürtenlerin yeni bir oyunları. Çok denemmiş ve bayatlamış bir kompo. Sözde bu oyun sonunda sol tevkiyatı yapılacak ve sol gayretler söndürülecek. Görüngen Rayıştag yangınında kullandığı ve Dimitroff'un bilimli suçkanlığı sayesinde iflâs eden oyunun kötü ve acemice bir benzeri. Hâkim çevreler bu gibi tertiplerde kullanılacak, iradesi felce uğratılmış bir mec-zubu veya yarı deliyi daima bulabilmişlerdir. İbadethane tahribinden kimin yararlanacağı düşümlürse tertibi yaptırılanlar kolayca anlaşılır ve hele cami ile Amerikan haberler merkezinin birleştirilmesi, maksadın bir taşla birkaç kuş vurma olduğunu çok güzel aydınlatıyor. Amma tertip pek aptalca ve silâhin geri tepeceği de hiç düşünülmemiş.

Yerli Faşizm heveskârları, Türkiye'de faşizmin Sosyal ve Ekonomik ortamının bulunmadığını, halkın desteğini ve inancını kazanmadıkça büyük üretim seferberliğinin gerçekleştirilemeyeceğini de hesaba katmıyorlar. Dikta heveslileri Silâhlı Kuvvetlerimiz arasında bulursa bile terörcü bir diktanın çok kısa ömürlü olacağını ve mutlaka kendi başlarını da yiyeceğini Amerika ad istese Türkiye'de teokratik bir düzen kurulmayacağını bilmiyorlar mi acaba? Yoksa bu tertipler ve oyunlar Parlamento Demokrasiyi biraz daha istedikleri biçime ve kalıba sokup gençliği söndürmek için mi yapıyor? Diktanın aracı olarak kullanacaklarını umdukları kişilerin sonuna kadar kendilerine sadakatının teminatı nedir acaba?

Herhalde, Türkiye'nin bağımlı bir pazar olarak kalmasını isteyen çevrelerin yerli çıkar ortakları vardır. Bu halk düşmanları gerçekçi aydınlanmasına, halkın uyanmasına engel olmak için her çareye başvuracak ve gerekirse son mazgalları faşizmin kucağına da sığabilecektir. Bu hatırdan tutulmalıdır. Bugünün bağımsızlık savaşının 1919 dakinden daha çetin olduğu da unutulmamalıdır.

1919 larda yurdumuz, görünen düşman kuvvetleri tarafından işgal edilmişti. Bugün Anadolu topraklarımızda üslenenler bizi korumak için burada bulduklarına, yerli sözcüleri ve iş ortakları aracılığıyla bir kısım yoksul halkımızı inandırmışlardır. Halk henüz 70 milyon sermaye ile giren lâstik şirketlerinin yılda 70 milyon kâr transferi yaptığını, boyalı gazozlar için beş milyon getirenlerin bugüne kadar elli milyon kâr götürdüklerini, yabancı petrol şirketlerinin entrikalarını, montaj sanayiinin milli sanayiimizi nasıl kökünden baltalamış, NATO lideri Amerikanın için Türk ordusunu NATO standartlarını çok aşağısında tuttuğunu, aslında Amerika'nın bize değil bizim Amerika'ya yardım ettiğimizi yeteri kadar bilmiyor. Yani bugün gülümsüyerek ve iyilik perdesi altında sömürüyorlar sevgili Türkiye'mizi ve her sömürünün altından bir ikili anlaşma çıkıyor.

Denilebilir ki Kurtuluş Savaşı öncesinde de limanlarımız, tersanelerimiz, donanmamız ve sahil şehirlerimiz halifenin iradesiyle teslim edilmişti. Atatürk'ün katline fetvâlar çıkarılmış, kurtuluş savaşının bir bolşevik oyunu olduğuna dair bildiriler yayınlanmış, camilerde padişaha sadakat vaazları edilmişti. Yer yer yapılan çete savaşları, bazı toprak ağalarıyla işbirliği yapan yeşil sarkıklar tarafından lânetlenmiş ve tesirsiz kılınmaya çalışılmıştı. Aynı oyunlar, aynı vasıtalar kullanılarak tekrar oynanıyor. Dünyanın geri bırakılmış bölgelerindeki bağımsızlık savaşlarını silâh üstünlüğüyle boğmaya çalışan emperyalizmin en yetkili diline söylenmedi mi? Vietnam'da savaşı bırakmak zorunda kalırsa Türkiye'de başlayacağız, diye. İşte bunun hazırlıkları yapıyor. Cami ile Amerika'yı yan yana getirme, milli sanayiin kurulmasından, emperyalizme karşı savaş açılmasından yana olanların bolşevik olduklarına, dinsizliklerine, Amerika'ya karşı olan haydandan farksız olduğuna... dair vaazlar... Hep eski oyunların tekrarıdır. Bunlar doğru. Fakat 1919 larda, Osmanlı İmparatorluğundan artakalan topraklar üzerinde hükmeden Halife Ruyi Zemin Allah adına hareket ediyordu. Şimdikiiler sandıktan çıktıkları için Millet adına icrayı hükmettikleri iddiasındalar ve tabii Allah da hiç ihmal etmiyorlar. Birinci güçlük burada. İkincisi ise Milletin öünde bir Atatürk bulunmamasıdır.

İktidar Partisinin taban kadrosu da halkın ta kendisidir. Dar partizanlık gayretlerinin ve klüp sadakatiyle parti tutmanın ötesinde mes'eale halka anlatılmaları ve yurtseverliklerinden şüpheye henüz hakkımız olmadığı düşüncesine, bazı siyasi partilerin üst kademeleri de uyurmalı ve halk düşmanları teريد edilmelidir. Bu, sabrulla ve ciddiyetle yapılmalıdır. Bu yapırsa 1919 ların Atatürk'ü yerine binlerce Atatürk yetiştiğini zaman gösterecektir. Bağlanılacak ve güvenilecek öncü kadro içinde bu kararlı Fedailer kuşağıdır. Sol cenahtaki dar politika oyuncuları için iştihatini anlamalı, Geniş Milli Demokratik Devrim saflarında kurtuluş savaşının devamı hazırlanmalıdır. Aşırı sol adı altında baş feda ederek kendi başlarını kurtaracaklarını sananlar aldandıklarını, sıranın kendi başlarına da çok çabuk geleceğini ve yaptıkları için kendilerini şerefsizlik çukuruna düşüreceklerini bilmelidirler.

Emperyalizmin canavar dişlerini son defa yurt topraklarında kırma savaşına katılmanın öncüsü yiğit kişiler ve örgütler, küçük hesapların üstünde bu BİRLİK sağlama çabasına bütün güçlerini koyacaklardır elbette.

Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat Üzerine

I. — İKİ TEMELDİREĞİ

Müslüman Türkiye'nin fakir fakara emekçi yığınlarının gerçek ülküsü, temel direklerinden birini yitirdi. Fakir fukaranın kurtuluş yolunda yani PROLETARYA SOSYALİZMİ yolunda Reşat Fuat Baraner kardeşimizin GELGEÇ varlığını toprağa verdik. Hepimiz oradan geldik, oraya gideceğiz. Varlığın tek değişmez kanunu bu.

Namık Kemal: «Dünyaya geliş hünere değildir. Doğru. Gelişte hiç kimsenin bir «hünere» i yok. Ama «GİŞİŞ» elbet hünere. Tutulacak yolu seçmek hünere. Seçilen yolda hiç sapmadan yürümeyi bilmek hünere. İnancın sonuna dek, dağları göğüsleye göğüsleye, cöngül ormanlarını aça açta ilerlemek hünere.

Atina Kentinin peygamberi Solon, bizim vaktiyle Karaya adını almış Ege toprağımızda Dünya hazinelerine sahip Kaarun'a: «Sonunu bilmiyorum» demişti. Ve Kaarun, alevler içinde yanarken: «Solon! Solon!» diye inlemişti. Sonuna dek, gözünü budaktan sakınmaksızın, inancın yolunda ŞAŞIRMAMIŞ, kimseyi ŞAŞIRTMAMIŞ ve KÜÇÜLMEMİŞ insanlara, bir ülkünün temeldireği denir. Reşat kardeş fakir fakara emekçi yığınlarımızın o temeldireklerinden.

Sınıflı toplumda inancın temeldirekleri seyrek yetişirler. Öyle bir temeldireğimizi daha, Türkiye Finans-Kapitalinin azgın günlerinde, 1959 yılı yitirmişti. Onu gelgeç varlığının gömülüğüne bile felek bizi yetiştiremediydi. 15 Ağustos 1968 günü ikisini birden andık. 9 yıl önce, sessizce, dilsizce devrilen o temel direğimizi, fakir emekçi yığınlarımızın yani BİLİMCİL SOSYALİZMİN, ilk (ama uydurma ilk değil gerçekten ilk) sayılı öncüsü Doktor Şefik Hüsnü Deymer idi.

II. — BİR ANI

Bu iki temeldireğinin hiç unutamadığım bir anısı vardır.

Şefik Hüsnü liderdi. 1920-21 yılları emperyalist zirhlarını şimdiki gibi, Yıldız Sarayı önünde Türkiye fakir fukarasını yıldırmak için topları üzerine çevirmişti. Kahırlı, karanlık, kısır, nankör yıllar sonsuzmuş gibi görünüyordu. 1923 yılı Birinci Milli Kurtuluş hareketi SİYASİ zafere erdi. Beş on içinden başka kimse işi anlamıyordu. Gözyaşı, zifos, beş parmakta on kara yağdı. Küskün, bezgin değildik. Aydınlik dışarıda kapanmış, içimizde açılmıştı.

Henüz bir yalçın yamaçtan kopulmuş, bir korkunç uçuruma düşmüştü. Ölenler gitmiş, kalanlar işe yetecek. Bir Boğaz vapurunun göze çarpmaz sintinesine Şefik Hüsnü ile inmiştik. Ayakta durabilmiş kardeşleri, parmak hesabıyla sayıyor, ölçüyor, biçiyorduk. Kime güvenilecekti? Hepsini toplu toplu gene: «Sen, ben, bizim oğlan!» kalmıştık...

Şefik Hüsnü, pembe paşa çocuğu yüzünde hiç tükenmeyen uslu iyimserliği ile gülümsedi. Tanınmamak için uzattığı sivri «müsyü» sakalını sıvazladı. Sarı «Makedonya bıyıklarının» arasından, dost Selânik şivesiyle yavaşça fısıldadı:

— Dur bakalım... dedi. Bir çocuk var, Almanya'dan geldi.

— Orada mı?
— Evet... dedi. Okuyor.
Sevinçle sordum:
— Nasıl bir çocuk?

— Karayağız. Hemen hemen sen yaşta... dedi. Ciddi. Çok çalışıyor. Ondandır umutluymuş. İyi yetişecek. Görürsün.

Adını söyledi. Oracıkta unuttum. Adlar akılda mı kalır?

1931-32 yılları, Elâzığ'dan dönmüştüm. Tekke odasının alaca karanlığında bir esmer delikanlı yoklamaya geldi. Bazı kimseleri anıyamıyordu. (Anlamadıkları tip tip kurusıkı yolarkadaşlarıydılar.) Üzülüyordu kimi küçüklüklerle...

«Papaza kızılabilirdi. Orucu bozacak mıydık?» «Hayır!» dedi yağızca delikanlı. Asıl konuya geçtik. Bu genç adam, Şefik Hüsnü'nün dört beş yıl önce umut bağladığı «ÇOCUK» tu. Adı Reşat. Şimdi gönlümüzde Şefik Hüsnü ile yanyana yaşayan Reşat Fuat Baraner!

III. — ARKADAŞ — YOLDAŞ

Kimdi o karagün ülkücüsü iki insan?.. Ayrıntılarına girmiyelim.

Arap «El insan halitat'ül hatâ ven nisyan!» demiş. Deriş Yunus: «Ben aşık'ı biçeyim, Baştan ayağa yareyim!» demiş. İnsan olarak Şefik ve Reşat ülkücülerimiz de elbet: «Yanlışların ve unutkanlıkların karşımı.» «Baştan aşağı yare» idiler. Ne var ki, ömürlerinin sonuna dek inançta şaşırmadılar, şaşırmadılar, inançta küçülmediler.

Onları bir tek sözcük özetleyebilir: ARKADAŞLIK. Her yolda olduğu gibi, emekçi fakara ülküsü yoluna düşmüş SOM savaşçıları için de iki türlü arkadaş vardır.

Birisi, her gün, adım başında tümen tümen rastladığımız arkadaş kalabalığı. Bunlara Almanlar «Mitläufer» derler. Lenin de yerinde kullanır bu deyim. Anlamı: «Yol seğirticileri» demektir. Sizlerle bir koşu yolda seğirtir, gös-

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

terşiçi, yol arkadaşları... Bunlara halkımız «KURUSIKI ARKADAŞLAR» der.

Kurusıkı arkadaşların çoğu, yol tepsi gibi düz, üstüne bal dök yala oldukça, en önde seyirtmeye bayılırlar. Kısa mesafe koşuculuklarında hep «İLK BAŞTA» gelirler. İçlerinde Dünya Şampiyonu atletler bile bulunur. Aybar.

Derken, hava azıcık bozmuş görsün. En bal dök yala burjuva sosyalizminin asfaltı bile dönemeçsiz olmaz. Hele yol yalçın yamaçlara, göz karartıcı uçurlara dayandı mı, o kimseceği beğenmeyip, kendisinden öne adam geçirtmeyen «Seğirtmeciler» i aradınca bul! Ansızın: «Sen, ben bizim oğlan» kalmışsınızdır. Azınlıkta kalışınızı aptallığa vererler, cesaret buldukça kasıla kasıla «ANARŞİST-LİK» bilemedin: «FAŞİZME ORTAM HAZIRLAMAK» sa-yanlar, hep o tümen tümedir Mitläuferler, kurusıkı yol arkadaşlarıdır.

Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat, o «Mutlu-Kutlu», «Başarılı», hatta «Aşırı» Mitläuferlerden değildirler. Sık sık boğucu savaşlarda kılıç artığı olmuş, yenilmiş, ama yok edilememiş: Sen, Ben, Bizim oğlanlardır.

İnançlı Arap Emir'i Tarık Bin Zeyyat, Septe Boğazı'nı geçer geçmez, bütün gemilerini yaktı. Çok ihtiyatlı kur-naz tilkilerden olsaydı, kıyı kayalıkları arasında gemicikler, kaçamak kayıklar saklardı, Avrupa'ya, Asya'ya kaçardı. Kaçardı ama, geçtiği «Dar boğaza» adını bırakamazdı. Septe Boğazı'na «Cebel'i Tarık Boğazı» denemezdi. «BURJUVA SOSYALİZMİ» küçülmüşlerin kolay rütbesidir.

Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat inancın boğazını geçince, kaçacak bir tek sal bırakmayan arkadaşlık ermeydanının erleridirler. PROLETARYA SOSYALİSTİ'dirler. Onların arkadaşlarına başka bir ad gerekir.

Tarihimizde ömür boyu yalnız savaşın emrinde yaşamış insan geleneği eskidir. Yeniçeriler, çocuk yaşlarında ana kucağından, baba ocağından alındılar. Bir yol Hacıbektaş Ocağına ayak bastılar mı, artık savaşın ölüm var dönümü yoktu. Ölen şehit olur, kalan gazi olurdu. Yoldan ayrılan olmazdı. Bahtsız Yeniçeri atalarımız bu ölüm dirim arkadaşlığına «YOLDAŞLIK» demişler. Ne yazık ki, bu derin anlamlı geleneksel sözcük, hak ettiği saygıyı ve ilgiyi görmüyor.

Reşat Fuat ve Şefik Hüsnü, gelgeç varlıkları zamanında olduğu gibi, ebedi varlıklarında da, yanyana ve baş-başta, devrimci insanlık yolunun iki ölmez jalonu, yolgösterici şaakülü olarak hayırla anılacaklardır. Devrimci için bundan büyük rütbe var mıdır?

Güçbirliği Bozguncuları İhanele Gidiyor

Reşat Fuat

Doğrudan doğruya devrim zamanları dışında, ve Milli Kurtuluş Devrimimizden sonraki ilerici hareketler tarihimizde ilerici hareketlere iyi bir başarı sağlamağa elverişli yeni bir aşama açılmış bulunmaktadır. Henüz başlangıç safhasında bulunmakla birlikte bu olayı büyük bir memnurlukla karşılıyor ve kısa bir zamanda gerekli yönde gerçek gelişimine ulaştırılmayı umuyoruz. Bu aşamadan neyi kasdettiğimizi TÜRK SOLU okuyucularının kolaylıkla anlamış olacaklarını sanıyoruz. Çünkü TÜRK SOLU daha ilk sayısından itibaren yayını bu nokta üzerinde toplamış, emperyalizme karşı, emperyalizmin yurt içindeki destekleri, işbirlikçileri derebeyler ve komprador burjuvaziye karşı mücadelede bütün gerçek milliyetçilerin, gerçek demokratların, bütün yurt ve istiklâl severlerin işbirliği etmeleri gerektiği fikrini savunmuştur. Devrimci Kuruluşlar Güçbirliğine 35'i aşkın derneğin katılması, muhakkak ki emperyalizm düşmanlarımızın, yurt ve istiklâl severlerin, ilerici demokratların, halktan yana olanların, hangi sosyal sınıf veya zümreye mensup olursa olsun, tümünü sevindirir. Her vatansız Türkün bu olayı şükranla karşılaması kendisi için bir görevdir. Fakat ne yazık ki, TÜRK-İŞ ve DİSK gibi sendikala teşekkülleri kodamanlarımızın, sosyalist oldukları iddiasını ağızlarından fırsat düştükçe eksik etmeyen dengenci (!) siyasi parti liderlerinin bu harekete yabancı kaldıkları başka etkileri altında bulunmaları ya da bulduklarını sandıkları kimseleri buna katılmamağa kıskırtmakta, Türkiye'mizin bağımsızlığı, ilerlemesi, refahı bir kelime ile millî kurtuluşu için hararet ve özlemle karşılan-

Devrimci önder Reşat Fuat'ı kaybettik

Türkiye emekçileri dâvasının büyük savaşçısı Reşat Fuat Baraner, bir süredir tedavi edilmekte olduğu Samatya Sosyal Sigortalar Hastanesinde 12.8.1968 Pazartesi günü sabaha karşı bir kalb krizi sonucunda aramızdan ayrıldı.

15 Ağustos Perşembe günü, yapılan cenaze merasimini kalabalık bir devrimci topluluğu izledi. Reşat Fuat'ın cenazesi, Feriköy Mezarlığında bulunan yakın mücadele arkadaşı Dr. Şefik Hüsnü'nün yanına defnedildi. TÜRK SOLU bütün devrimcilere ve yakınlarına başsağlığı diler.

Dergimize gelen başsağlığı telgraflarının bir kısmını aşağıda yayınlıyoruz:

Reşat Fuat Baraner'in beklenmedik ölümü karşısında çeşitli kuruluşlar ve kişiler gazetemiz aracılığıyla bir başsağlığı telgrafi göndermişlerdir. Aşağıda bu telgrafların bazılarını veriyoruz:

«Hayatını sosyalist kavgaya adanmış Reşat Fuat Baraner'in ölümü bizleri acıya boğdu. Türk sosyalizm tarihinin sayfalarında şerefli yerini alan Baraner'in ölümünden dolayı hepimizin başı sağolsun.»

Ersen OLGAC

Hacettepe Üniversitesi
Fikir Kulübü Başkanı

«Bilimsel bir kafa, yürekli bir savaşçı yitirdik. Acımız büyük. Türk Solu ailesine ve tüm devrimcilere başsağlığı diler O'nun anısı önünde saygıyla eğiliriz.»

Naci TONAK

Malatya, İkinciler Köyü
Devrimci Gençleri adına

«Türkiye emekçilerinin kurtuluşu uğruna 50 yılı aşkın onurlu bir uğraşı veren Reşat Fuat Baraner'in ölümünü derin bir üzüntü ile karşıladık. Tutuklu bulunuşumuzdan ötürü cenaze törenine katılamayışımız ayrı bir üzüntü kaynağıdır. Bu büyük kayıptan ötürü sizlere ve emekçi halkımıza başsağlığı dileriz.»

Amerikan emperyalizmini kınadıkları için Sultanahmet Cezaevinde tutuklu Bora Gözen, Veysi Sarısözen, Deniz Gezmiş, Rifat Akkaya, Nusret Özelmacı, Jak Menşe

Reşat Fuat Baraner'in dergimizin 25. sayısında yayımlanan en son yazısını yeniden yayınlıyoruz. Böylece okurlarımız onun devrimci görüşleri üzerinde bir kez daha düşünmek fırsatını bulacaklardır.

mak gereken bu hareketi muhtelif şekillerde sabote etmekte oldukları teessürle müşahade edilmektedir. Güçbirliğine karşı yönelmiş bu çeşit tutumların objektif olarak emperyalizm ve irtica ile işbirliğinden başka bir şey olamayacağını uzun uzun açıklamaya lüzum yok. Yakın dünya tarihinde milletlerarası sosyal demokrasinin faşizme, gericiğe karşı ortak mücadele cephesi kurmağa yanaşmadıkları ve böyle ortak cephelerin kurulmadığı ülkelerde de faşizmin kuvvetlendiği, idare başına geçtiği bir çok örnekleri ile görülmüştür. Bu çeşit liderlerin nüfuzlarını bu şekilde toplum zararına kullanmaları karşısında bu teşekküllerin namuslu, yurtsever olduklarına zerre kadar şüphe bulunmayan üyelerinin, idarecilerinin başı üstünden uhdelere düşen görevi benimseyeceklerinden ve üstesinden geleceklerinden eminiz.

Emperyalizme ve yurt içindeki desteği irtica karşı bu güçbirliği hareketinin henüz başlangıç safhasında bulunduğunu söylemiştik. Yurdumuz ve milletimiz için hayati önemde olan bu mücadelenin gelişip gerçek başarıya ulaşması için Türk Devrimci Kuruluşlar Güçbirliğinin sevk ve idaresi altında bu hareketi, onun fiili muharrik kuvveti olacak şehir ve köy emekçi halkına mal edilmesi, halk yığınlarının bu mücadeleye müzaheret ve fiili iştiraklerinin sağlanması gerekir... Bu amaca da ulaşılacağına ve yurdumuzun emperyalizmin, işbirlikçileri feodal komprador zümrelerin, gerici kaba kuvvetlerin ferrinden hem de uzak olmayan bir gelecekte kurtulacağına şüphemiz yoktur.

sanat

Balaban'ın Ortaya Çıkışı

Muzaffer Erdost

«Şair Baba ve Damdakiler», Balaban'ın romanı (1). Roman, Şeşköylü Balaban ailesinden İbrahim Ali'nin, 'ayınacı' olduğu, para cezasını ödemediği ve adam vurduğu için (ve bir de 'komutin' oldu diye) birkaç kere 'dam'a düşüşünü ve bu çetin, ezici serüvenin içinden 'köylü ressam Balaban' olarak ortaya çıkışını anlatır.

KÖY İLE DAM

'Köy' ve 'dam', Anadolu köylüsünün, günümüzde, birbirine akraba olan 'kuruluşlarıdır. Düzenin tıkanıklığı ve çıkmazlığı, 'dam'da düğümlenir. İşgücü, köyde, bir potansiyel olarak biriktirilir, fakat üretim araçları yetersizliği (toprak yetersizliği, bilgi ve sermaye yetersizliği dolayısıyla verim artırılamaması, zanaatçılık gibi yeni iş kollarına kaymama, biriken fazla nüfusun şehir tarafından emilmemesi, vs.) yüzünden, üretim tıkanmakta ve köylü, çetin bir yaşama mücadelesi içinde bo-calamaktadır. Şeşköy, romandan anlaşıldığı kadarıyla, tarım küçük-burjuvasından meydana gelmiştir. Köyde, birbirinden farklı, az ya da çok kendisine yetecek miktarda, fakat herkesin bizzat kendisi tarafından işlediği bir miktar toprağı vardır. Yani Şeşköy halkının, bir miktar toprağı, üretim aracına sahip olduğu için burjuvaziye, bizzat kendisi çalışarak üretimde bulunduğu için emekçiye dönük iki yönü vardır. Köyde ağa yoktur, fakat biraz daha varlıklı aileler vardır; tamamen topraksız da yoktur, fakat kışık ununu kendi toprağından sağlayamayan aileler de vardır. Tarımda kullanılan araçlar, ilkel araçlardır ve tarım dışında ticaret ve zanaatçılık gelişmemiştir (veya biz, romanda, bunları göremiyoruz). Nüfus normal olarak artmakta birlikte, nüfus artışına oranla sanayileşen bir kentleşme olmadığı için olsa gerek, şehir tarafından, köyde biriken insan gücü emilmemektedir veya bu biriken insan gücü, henüz, köy tarafından şehre itilmemektedir. Daha çok romanın geçtiği tarihlerden sonra yurdumuzda görülen nüfus dalgalanmalarını, henüz romanda izleyememekteyiz.

Romanda sezildiğine göre, köyde yapılan tarım, köylünün kendi tüketimi için gerekli olan tarımdır ve ancak kendi ürün 'fazla'sını satmakta, kendisinin üretmediği nesnelere satın alarak sağlamaktadır. Fakat 'kendir' böyle değildir. 'Kendir'i yalnız satmak için, yalnız 'meta' olarak üretir. Kendir, üretimi yasak olduğu için de pahalıdır, daha iyi gelir sağlayan bir metadır. Dağların içinde gizlice kendir ekilir, Kendir ekilir ve jandarma sarınca çevrelerini, atınca kurşunu, İbrahim Ali, diğer köylüleriyle birlikte, 'ayınacı' olarak altı aya gün giyer. Altı aya ve on iki bin lira para cezasına.

Köylüyü kendir ekimine zorlayan temel etken, ne servet biriktirmek, ne sermaye yapmak ve ne de sermayeyi büyütmektir. Onu kendir ekimine zorlayan temel etken, üretimin tıkanıklığıdır. Buna çare bulması gereken devlet, üretim tıkanıklığını giderecek hiç bir çare aramaz, fakat karşısına diktiği karakollarda jandarma nöbete girer. Temel ekonomik bunalım onu yaşamaya zorlar ve yaşamaya için (nerden geldiği bilinmeyen) bir çıkış yolunu bulduğu zaman, karşısına jandarmayı dikilmiş bulur. Veya Şeşköylü, çocuklarına biraz un alabilmek için odun keser ve gene karşısında jandarmayı dikilmiş bulur. Köy ile dam, bu bakımdan ekonomik 'birim'in ayrılmaz bir parçası olarak İbrahim Ali'nin hayatında karşımıza çıkar. Altı ay yatar içerde, çıkar. Sonra, on iki bin lirayı ödemediği için (çünkü bir evden değil, bütün köyden çıkmaz on iki bin lira) yeniden üç yıl yatmak üzere dam'a girer. Yasalara uyularak verilmiş kararları eleştirmek hakkımız değildir, ama yasaları eleştirmek hakkımızdır, en tabii hakkımızdır: bu yasalar, temelde ekonomik bir çözüm sağlamamıştır, fakat tıkanmış üretim ilişkilerini cezaevi tehdidiyle sürdürmekten başka bir işe yaramamıştır. Meclis çalışmalarında, büyük bir çoğunlukla, hep aynı noktaya yönelir: üretim ilişkileri üretim güçlerini tıkadıkça, yoksulluk arttıkça, toplumun bünyesinde yeni 'suçlar' türer, buna karşı, yeni yasalar çıkarılır, cezalar yeniden arttırılır. Bu halkçı olmayan, halka dönük olmayan, burjuva politikasının tabii sonucudur. Roman, bize, üretim ilişkilerini ve tıkanıklığı ve üretim ilişkilerinin bir bütünleyicisi olan dam'ı, dam'ın köy biriminin ayrılmaz bir parçası olduğunu, olayların içinden yansıtır.

İBRAM ALİ VE KAN

İlez. İşte bir isim. Şeşköylü o da. O da 'ayınacı' olarak dam'da bulunuyor. Damda bulunmasının sebebini, fırsat buldukça, Balaban ailesine yükler. Bu yüzden İbrahim Ali'ye içinden düşmanlık besliyor. Bu düşmanlık, küçük olaylar içinde gelişiyor, ve birlik kurduğu diğer mapuslarla birlikte İlez, İbrahim Ali'yi pusuya düşürüp arkadan bıçaklıyor, Dam'da İbrahim Ali nişanlanmıştır. Bir söz de, İlez'in, İbrahim Ali'nin nişanlanmasında gözü olduğuna dairdir. Dam'dan çıktuktan sonra, İbrahim Ali'nin düğünü olur. Düğünde, İlez, silâhını çeker, davulu-zurnayı önüne katarak düğün yerinden kaldırır.

İnsan ne kadar toprağına bağlı ise, feodal törelere de o kadar bağlı kalır; İnsanın insan olarak üstünlüğü, farklılığı, onun yarattığı nesnelere değil, toprağına en yakın, bitişik yanıyla, bizzat kendi bedeninde, kendi fizik gücünde, kendi kuvvetindedir. Gelişmiş bir toplumda ise, insan, bilim, sanat, politika, ürün, sermaye gibi bizzat yarattığı veya (kapitalist toplumda) sahip olduğu zenginliklerle üstünlük kazanır. İnsan, gelişmiş bir toplumda, bedeniyle değil, aklıyla, zekasıyla, bilgisiyle, yeteneğiyle yüceltilir veya küçültülür. Gelişmiş, toprağına sıkı sıkıya bağlı feodal törelerin içinde ise, insan, bizzat kendi bedenine yüceltilir veya küçültülür. İşte İlez bunu yapar, yani İbrahim Ali'nin bedenini aşağılar. İbrahim Ali, köy içinde ve karısının yatağında, aşağılanmış bir insandır. Bu aşağılanmadan, İbrahim Ali, entelektüel yönden gelişmemiş bir toplumun, bilisiz bir toplumun, diğer yargıları içinde «kan dökerem», yani bizzat bedeni cezalandırarak kurtulacaktır.

Bilisiz bir toplum! Nedir bir toplumun bilisizliği? Köleci toplum olan Eski Yunan'da ve Eski Roma'da, kültürün, sanatın, felsefenin kuruluş yükseldiğini görürüz. Çünkü milyonlarca köle, en az tüketerek ve en fazla üretirek, üretimedir bir 'fazla' sağlarlar. Bu 'fazla', efendiler sınıfının elinde, efendilerin serveti olarak birikir. Ve efendilerin zenginliği, çalışmayan onları, zevke, düşünmeye ve servetlerini çeşitli şekillerde tüketmeye hazırladı ve zorladı. Bir toplumun yüzünde, egemen sınıfın yükselişi, nüfusun çok büyük bir kısmını meydana getiren köleler sınıfının hayvanlar gibi çalıştırılmasıyla ve hayvanlar gibi yaşamasıyla mümkün oldu.

Bir toplumun, bir birlik'in, günlük tüketim meselelerini aşarak, entelektüel eyleme yönelebilmesi veya toplumun bünyesinde entelektüel unsurların yetiştirilmesi, önce, o topluluğun veya birlik'in tüketiminden çok üretip zenginleşmesiyle mümkündür. Şeşköy halkı, Anadolu'nun temel gelişimini yansıtır. Birkaç büyük kent dışında, entelektüel eylem yok denecek kadar azdır. Entelektüel eylem, birkaç büyük kent bünyesinde doğuyor ve gelişiyorsa, bu kentlerin zenginliğini hazırlayan ve kentlerde aydınlar topluluğunun yetiştirilmesini sağlayan temel etken, geniş üretici kitlelerin yoksulluğu pahasına arttırılan 'fazla'lanma edilmek gerekir, Anadolu köylünün yoksulluğu, birkaç büyük kent zenginliğini ifade eder ve bu zenginliğin kaynağı olan yoksul Anadolu halkına, entelektüel eylem gerektiği gibi eğilmemektedir. Eğilmemektedir, çünkü entelektüel eylem, üreticiden emdiği 'fazla'ları elinde biriktiren burjuvazi tarafından, mevcut üretim ilişkilerini koruyan burjuva devletin jandarması, polisi ve yasasıyla, denetim altına alınmıştır.

İbrahim Ali'nin bilisizliği, bu bilisiz ortamın delikanlısı olmasındadır. İnsanın kendi bedenini gücü ile kendisini aşağılamaktan kur taracağı bir çevrenin delikanlısı olmasındadır. İlez, İbrahim Ali'yi aşağılamıştır. İbrahim Ali, ya bu aşağılanmaya katlanacaktır ya da İbrahim Ali kendisini aşağılayan bu lekeyi 'kan dökerem' silecektir. Ve ölüm, İbrahim Ali'nin gönderdiği bir kurşunda İlez'i bulur. İlez mezara, İbrahim Ali dam'a girer.

BEDEN DEĞİL, BEDEN DIŞINDA YARATILAN NESNE KURTULUŞU :

İbrahim Ali, köyde, üç sınıflı ilkokulu bitirmiştir. Bir gün, dam'da, bir kitap satıcısından, en kalın kitabı alır. Orada, çeşitli tarih devirlerine ait kral, peygamber, komutan vs. resimleri ilgisini çeker ve kitabın boş yerlerine resimler çizer.

Damda ilk bulunduğu sırada, Şair Baba da (Nazım Hikmet) Bursa Cezaevine girtilir. Şair Baba ile İbrahim Ali'nin ilk belirli karşılaşması, Şair Baba'nın İbrahim Ali'nin portresini yapmakla başlar. İbrahim Ali'nin portresi yapılırken, İbrahim Ali de Şair Baba'nın tekniğini başka bir mapusun portresini çizerek taklit eder, Şair Baba'dan gizli bir ders alır gibi resme çalışmaya başlar.

Yeniden dam'a düşüşünde, Şair Baba ile olan ilişkiler gelişir. İbrahim Ali kısa zamanda öğrendiği bütün zanaatları, gene kısa zamanda terketmiştir. Dokumacılık, bir kere öğrendikten sonra, hep aynı şeyi dokumaktır. Çorap örmeyi bir kere öğrendikten sonra, hep aynı şeyi yapacaktır. Marangozluk, aynacılık, v.s. böyledir. Sazcı Veli, heykel yapan oyuncaklı Talib, nakış yapan aynacı Yusuf, İbrahim Ali'nin seçtiği ve birlikte olduğu arkadaşlarıdır. Bunlar, toplumun değer yargılarına yabancı unsurlar olarak, cezaevinin boş zamanı içinde, yerlerini alırlar. Çünkü toplum için tek makbul şey, kendileri için tüketim-değeri veya kullanım değeri olan şeyleri üretmektir. Tüketim ve kullanım-değeri olan şeyler, ilkel maddi hayatı devam ettiren ürünlerdir. İlkel maddi hayatın üstünde, insan zevk ve kültürünün işleniş, günlük ihtiyaçları karşılamayan yeni maddi yaşantıya bir şey katmayan nesnelere dir.

İbrahim Ali, anasının, babasının, kardeşlerinin çalışarak, yani onun maddi ihtiyaçlarını üretirek, ona cezaevinde boş ve geniş bir zaman sağlamış olurlar; o, bu sayede, düşünceler

nin ve kültürün yaratılışı için bir 'zaman' bulur. Yani kendisi, yoksulluğa rağmen, bir üretici değil, bir tüketicidir. Üretim zaman yirmamaktadır. Bu nokta şunun için önemlidir : şayet İbrahim Ali, Şeşköy'de kalsaydı, resmi seçemeyecekti. Çünkü üretime katılmak zorunda kalacak, sanata, entelektüel eğitime zaman bulamayacaktı. Ama şimdi dam'dadır, üretim katılmamak gibi bir mazereti vardır. Ama gene bir tüketicidir ve tükettiği ürünler kendi ailesi tarafından sağlanmakta ve ailesinin kitkanaat artırdığı 'fazla'yı tüketerek, resim gibi entelektüel bir çalışmaya, toplumun günlük maddi ihtiyaçları üretiminin üstünde bir çalışmaya imkân bulabilmektedir. Bu nokta şunun içinde önemlidir: sanatçının insan-sanatçı olarak eyleme bulunabilmesini sağlayan maddi ürünler, toplum tarafından yaratılır. Bu bakımdan, sanatçı, toplumun ürettiğini tüketerek (ve fakat yine aynı nitelikte kullanım-değeri olan şeyler tüketerek), tükettiği ürünleri sağlama topluma borçlanır. Burjuva sanatçı ise, kendisine bu ürünleri üreten topluma değil, bu ürünleri kendisine sağlayan imkân, yani kapitalist üretim ilişkilerine karşı kendisini borçlu sayar. Burjuva sanatçıyı besleyen, burjuvazidir; fakat sanatçıyı asıl yaşatan gücün, temelde, üretici sınıflar olduğunu ve ona karşı borçlu olduğunu bilen ve dolayısıyla ona yönelen sanatçı, burjuvazi tarafından engellenecek, ve burjuvazinin beklediği yapan burjuva sanatlar, kendilerini onun karşısında tehlikede gördükleri için, ona karşı cephe alacaklardır.

İbrahim Ali, bütün kaynaklarıyla kendisini yaşatan üretici sınıfa doğrudan doğruya bağlıdır ve onu bu konuda doğru bir eyleme yönelten, saptaktan koruyan ustasını da bulmuştur. İbrahim Ali, köylü ressam Balaban olarak, şekillenmeye başlar.

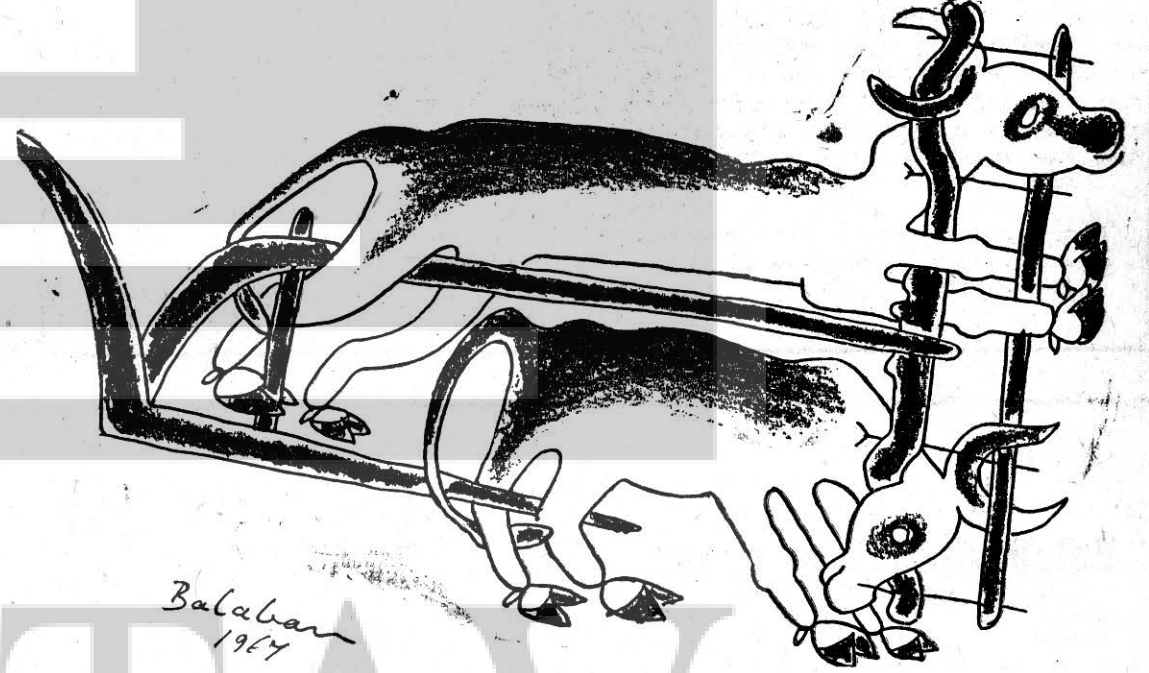
İbrahim Ali, canlı bir insandır. İçinde engin bir dinamizm vardır ve dinamizmini, resim ile billürleştirmek istemektedir. Resim ile birlikte, kişiliğini bulmakta ve feodal törelerin içinde yavaş yavaş yeşererek, insan'ı kurtarmaktadır. Babasının vurulması, onun kan öcünü alması, feodal töre, zorunlu bir yasa olarak kendisine buyurur. Babasının intikamını almak! Başlangıç noktasına dönmek, yani kendi aile adını aşağılatan davranışı kan ile yıkamak. İşte İbrahim Ali, resmi yaratmaya ve ken-

ram Ali, İmrallı'da, resim yaptığı için ona resim yapma imkânını sağlayan bürokrat kişi ile, gene resim yaptığı için ve halkçı resimler yaptığı için onu cezalandıran ve dört yılını yakarak onu yeniden Bursa, damna, kapalya gönderen bürokrat kişi, aynı yönetimin, aynı seviyedeki memurlarıdır. Fakat İbrahim Ali, ilerici bir bürokratin, yani ilerici bir savcının 'haykırışıyla' kapalıdan çıkar.

İbrahim Ali'yi bekleyen üzücü olaylar, dam'dan sonra da bitmez. Yeniden İmrallı'da bulunduğu 12 arkadaşıyla birlikte, ağır bir terörün geliştiği bir dönemde, tutuklanır. Mahkemeyi, kendi köylülerine İbrahim Ali şöyle nakle-

der : «Eğer suçum olsaydı, hükümet beni salmazdı. Mesele şu: daha önce beraat ettiğim bir davanın, tekrar eselenmesinden ileri geliyor bu takibat. Çünkü, hâlâ ustam Şair Baba'dan, neler öğrendiğimi soruyorlar bana. Ne iş yaptığımı soruyorlar. Resim yaptığımı söyledim. 'Niçin resim yapıyorsun?' diyorlar. 'Yapmasını bilmeseydim, yapmazdım' dedim... 'Oyuncakçı Talip'e, niçin heykel yaptığını sordular. 'Yapmasını bildiğimden' dedi. 'Tıpkı İbrahim Ali gibi cevap veriyorsun!', diye onu biraz azarladılar... Aynacı Yusuf'a, niçin camiye resim yaptığını sordular. 'Bunlar resim değil, nakış' dedi... Sinop'lu İsmail'e hangi fabrikada çalıştığını sordular. Söyledi. Arkadaşlarının kimler olduğunu sordular. 'Tüm işçiler arkadaşlarımdır' dedi... Derviş Raif'e, bir şey soramadılar. Çünkü mekânı olmadıktan, bulamadıktan onu... Uzun Yavuz'a, niçin çift sürdüğünü sordular. 'Dedemin dedesine, dedesinin dedesine sorun' dedi. 'Sen çok biliyorsun' dediler, ona biraz çıkıştılar. Koca Murat'a, hangi kömür ocağında çalıştığını sordular. Söyledi. Arkadaşlarını sordular. 'Tüm çalışanlar' dedi. Biraz sıkıştırdılar ama ağzından başka laf çıkmadı. Süleyman'a, hiç bir şey sormadılar. Üstü at fıskısı kokuyordu. Arabacı kısmı, kılığında belli oluyordu çünkü... Görelî Recep'e niçin şiir okuduğu soruldu. 'Öküzüm öldü, tarlayı süremedim de, şaşırım' dedi... Sazcı Veli'ye, niçin saz çaldığı soruldu. 'Aşık kısmı böyle olur' dedi... Türkücü Hasan'a, niçin türkü söylediğini sordular. 'Çünkü Hasan', damdan çıkar çıkmaz vurmuşlar... Deli Davut'a niçin orakla çayır sürdüğünü sordular. 'Öküzlere verecektim' dedi...»

Bu, Türkiye'de, faşizmin çizimleri altında,



di kişiliğini kurmaya ve insan olan değerini resim ile gerçekleştirilmeye başladığı andan itibaren, onunruyu yüceltecek ve insan yanını kurtaracak şeyin, bir başkasını vurmak değil, resim yapmak olduğunu kavrayacaktır. Çünkü insan öldürerek değil, kendisini yeni bir nesne yaratarak yani resme çevirerek yükseltecek ve ilerliyecektir. Tabii Şair Baba'nın bu konuda doğru yolu göstermiş olması, onun eyleminde gelişen kurtuluş ile birleşir. Ve kan gütmeye yerine, resim yaparak kendini kurtarma, İbrahim Ali'nin etini aşağılamaktan kurtarma olacaktır. Beden, ifadesini, bedenini tabiata bağlı 'hayvana en yakın fizik yapılarında değil, insanı insan yapan aklın, düşüncenin, duygunun, yeteneğin beden dışında yarattığı nesnelere bulmuştur.

BÜROKAT ZÜMRENİN İLERİ-GERİ ÇEKİŞMESİ

İbrahim Ali'de, resim ile birlikte sosyal düşüncede gelişir. Bu sosyal düşünceler, romanda, materyalist bire düşünceler olarak sezilir. Resimleri, halka dönük, tarlalara, öküzlere, tabiata, dam ziyaretçilerine, babasının vurulmasına dönük resimler olarak da halkın için de yerini alır. Kaynağı halk ve halka yaşama biçimini veren maddi temel, Balaban'ın sosyal düşüncelerinin kalın sınırlarını teşkil eder.

İbrahim Ali'deki bu gelişme, burjuvazinin görüşüne aykırı bir gelişmedir. Burjuvaziyi temsil eden bir bürokratin eline geçtiği zaman, o mutlaka cezalandırılacaktır. Türk toplumunda iki tip bürokrat birbiriyle çatışır. İb-

rahim Ali, İmrallı'da, resim yaptığı için ona resim yapma imkânını sağlayan bürokrat kişi ile, gene resim yaptığı için ve halkçı resimler yaptığı için onu cezalandıran ve dört yılını yakarak onu yeniden Bursa, damna, kapalya gönderen bürokrat kişi, aynı yönetimin, aynı seviyedeki memurlarıdır. Fakat İbrahim Ali, ilerici bir bürokratin, yani ilerici bir savcının 'haykırışıyla' kapalıdan çıkar.

RESSAM BALABAN

Resmin genel yerini tesbit etmek isterim: resim bir üründür; belli bir emek ve kişiye özel bir yetenek içeren bir üründür resim. Bir kilo buğday, bir metre bez gibi, yeteneği olan ama kişiye özel yeteneği olan belli bir emek içerir. Ama resmi, bir buğday, bir bez gibi, yeniden üretilebilmek için tüketilemez. Resim, algı olarak kullanılır. Yani kullanım-değeri, tüketim olmadan, gene kendi varlığını olduğu gibi koruyarak, yaşar.

Sanat-ürün toplumun o günkü maddi ihtiyaçlarını karşılamadığı için, —o gün için—, değersiz görünebilirler. Aslında sanat, insanı eğiten ve onun düşüncelerini değiştirerek, üretimin verimini artıran düşüncenin bir ileri karakoludur. Bir ülke'de üretimin artışı, bilimin ve teknolojinin gelişmesi, düşüncenin ilk karakolları olan sanat ve edebiyatın gelişmesine bağlıdır. Düşünce ve kültür, ilk defa, sanat ve başlar ve düşüncenin biçimlenip gelişmesi sonucudur ki, bilim gelişir ve kururur.

(Devamı 8 de)

(1) Şair Baba ve Damdakiler, Cem Yayınevi,

Demirel'in Fermanı Hazırlandı

Nusret ÇAKIN

Bugüne dek eski DP'liler Demirel uyumsuzluk kulaktan kulağa yayılırken, eski DP lilerin son «Bizim Ev» toplantısında yaptıkları konuşmalarla bu uyumsuzluk iyice günyüzüne çıktı. Ve başta Celâl Bayar olmak üzere tüm DP kurmayı Süleyman Demirel ve bir kısım adamlarının sözcüğün tam anlamıyla fermanını hazırladılar.

Başta eski Cumhurbaşkanı Celâl Bayar olmak üzere. Bizim Ev ilgililerinin düzenledikleri «Mehtap Balosunda bulunanlar, yazarlar, politikacılar, eski devlet adamları Demirel ve arkadaşlarını «verdikleri sözde durmamak» ve «ekmek yediği sofraya bıçak çakmak»la suçladılar.

Gecede konuşulanların ağırlık noktasını «siyasal hakların geri verilmesi» konusu teşkil ediyordu. Siyasal haklarının geri verilmesini engelleyen Başbakan Süleyman Demirel'in bundan böyle desteklenmemesi için karara varılmıştır. Bu iş için özel bir komite kuruldu. Varılan karara göre bu komite önümüzdeki sonbaharda Anadoluyu taryarak halk ve AP ileri gelenleriyle temaslarda bulunacaklar, Süleyman Demirel'in desteklenmemesi için telkinlerde bulunacaklardır. Ayrıca Mümtaz Faik Fenik başkanlığında bir kurul da bugüne dek Süleyman Demirel ve eski DP'liler arasında geçmiş görüşmeleri (Ki bu görüşmeler son günlere dek gizli tutulmuştur) anlatan broşürler hazırlayarak parasız halka dağıtacaklardır.

Ayrıca Babiâli'de tanınmış genç bir gazetecinin de Yassıada duruşmalarından bu yana eski DP liler hakkında ileri sürülen suçlamaları cevaplandırarak geniş bir kitap hazırladığı ileri sürülmüştür. Genç gazetecinin büyük iddialar taşıyan bu kitabından eski DP liler son derece umutlu görünmekte ve «Hakkımızda ileri sürülen suçlamaların bir kısmı mahiyetindedir.» şeklinde konuşmaktadırlar.

Mehtap Balosunda bulunan yazarlar ve eski politikacılar da Bayar ve arkadaşlarının Demirel'e karşı takındığı tutumu onaylamışlar ve Demirel'i yarıya verdiği sözde durarak eski DP. lilere siyasal haklarını geri verecek veya koltuğundan olacaktı. şeklinde konuşmuşlardır.

SONBAHAR HAZIRLIĞI

Adalet Partisinin yapacağı sonbahar kurultayında istifa ederek yeni bir parti kurmaları beklenen 150 ye yakın AP. senatör ve milletvekillerinin son durumu bildiren raporları da gözden geçirilmiştir. Yani kuracakları partinin adı üzerinde çalışmalar yapılmış ancak kesin bir karara varılmamıştır. Bilindiği gibi, bu partinin genel başkanlığına Celâl Bayar getirilecektir.

Geniş oranda istifalar olacağını haber alan Başbakan Süleyman Demirel, eski DP. lilere yaranmak için bir takım tedbirler alacağından söz etmiş fakat bugüne dek verdiği sözde durmamıştır. İleri sürüldüğüne göre Demirel «Efendim ben eski DP. lilere siyasal haklarının verilmesinden yanayım, ancak elimde gerekli çoğunluk yok. Sonra 27 Mayıs İhtilâlinin getirdiği Anayasa kuruluşları vardır. Bunların tepkisini de hesaba katmak gerekmektedir. En iyisi şimdilik beklemektir. Bize izin versin Bayar, en kısa zamanda bu durumu sağlamaya çalışacağım» şeklinde konuşmuş, fakat Demirel'in bu son vadedine de inanan çıkmamıştır.

ANADOLU TAARRUZU

Demirel'e verdiği sözde durmadığı için çok kızdığı bilinen Celâl Bayar da önümüzdeki sonbaharda Anadolu gezisine çıkacaktır. Ege'den başlayacak olan gezi Akdeniz, Güney ve Doğu bölgelerinden sonra, Karadeniz'de sona erecektir. Bu geziye eski DP. lileri gelenleri ile birtakım gazeteci ve yazarlar da katılacaklardır. Demirel'in eski ağababalarına karşı takındığı olumsuz tutum, vatandaşlara anlatılacaktır.

Süleyman Demirel ve adamları, hatalı politikaları yüzünden hem mirasına kondukları eski DP. lileri, hem de milliyetçi ve mukaddesatçı cepheyi karşılarına almışlardır. Bu ortamda sözcüğün tam anlamıyla ne yapacağını şaşırarak Demirel ve arkadaşları için istifa ederek gitmekten başka çare kalmamıştır. Aksi halde, öyle görünüyor ki, bu gidüş, Demirel ve adamlarına hayır getirmeyecektir.

gençlik... gençlik...

Sosyalist Gençler ve Oportünizm

Cengiz ÇANDAR

Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyalist Fikir Kulübü Üyesi

Son birkaç yıl boyunca bütün devrimci eylemleri ortaya koyan, Amerikan emperyalizmine karşı dikilen tek güç gençlik oldu. Bütün bu eylemlerin dinamosu ise sosyalist gençlik idi. Son olaylar «Sosyalist gençlik» kavramını iyice belirlemeye yardımcı oldu. Geniş çevrelerce sosyalist gençlik diye nitelendirilen ve gençliğin önemli bir bölümünü kapsayan kitle eylemde birbirlerinden çok farklı sloganlar kullanan, birbirlerinden çok farklı mücadele örnekleri veren, hattâ yer yer birbirlerinin karşısına dikilen iki ayrı grup olarak ortaya çıktı.

Bu iki grupta sosyalist gençlik olarak biliniyor ve sosyalistlerin arasında bölünme ya da anlaşmazlık gibi açıklamalara başvurularak bu iki grup özdeşleştirilmiş oluyor. Bu kesinlikle yanlıştır. Bir yerde iki doğru yaşamaz. Buna göre bu iki gruptan ikisi de sosyalist olmaz. Bu iki gruptan biri sosyalist diğeri oportünist. Biri her devrimci hareketin yaratıcısı ve olanca gücüyle onun başarısı için çalışan, diğeri ise nerede devrimci hareket varsa ondan kaçan, giderek onu engellemeye, baltalamaya kalkışan, yani toplumumuzdaki tutucu, karşı devrimci güçlerle zmnen ittifak halinde olmaktadır.

Bundan üç yıl önce aynı türküler söyleyenlerden neden bir kısmı sosyalist gençliğin içinde kaldı da, diğer bir kısmı oportünizmin batağına saplandı? Bu, iki nedene bağlanabilir: Gençliğin sınıfsal kökeni ve işçi sınıfının siyasal örgütü olduğu ileri sürülen partinin durumu.

Gençlik denince belli bir dönemde yüksek öğrenim yapan bir kitle akla gelir. Bu devamlı ve yenilenen bir kitledir. Son zamanlarda bazı sol sokak gösterilerinde ve radyo konuşmalarında ortaya çıkan «İşçi gençlik», «Köylü gençlik», «Esnaf gençlik» gibi kavramlar elbetteki ciddiye alınmaz. İşçi sınıfına mensup, köylü ya da esnaf delikanlıların niteliğini belirleyen mensup oldukları sınıf ya da tabakalardır. Yoksa hayatlarının hangi çağına yaşadıkları değil. Türkiye'de işçiler ve yoksul köylüler düzenin yaratığı maddî şartlar yüzünden çoğunlukla yüksek öğrenim kapılarını yüzlerine kapalı bulmaktadırlar. Bunun sonucu olarak küçük burjuvazinin çeşitli katmanları, özellikle sivil-asker aydın zümrenin çocukları yüksek öğrenim yapmak imkânını bulmaktadır. Böylelikle de bağlı buldukları zümrenin toplumumuzdaki geleneksel ilericiliğini üniversiteye taşımaktadırlar.

Pre-Kapitalist, Batı Avrupa tipi kapitalist bir gelişme gösteremeyen toplumumuzda işçi sınıfı yoksulluğundan doğan sosyal mücadele boşluğunu bürokratik küçük burjuvazi elinden geldiğince doldurmaya çalışmıştır. Böyle bir

tarihsel kökene sahip bir zümrenin üniversiteye adımını atmış katlarında yanlarında bu geleneksel ilericilik niteliği taşımaktadırlar. Ancak, dünya konjonktürünün ve 1960 dan sonra ortaya çıkan nisbi özgürlük ortamının getirdiği sosyalizmin bilimini öğreten eserler sayesinde bu kütlenin önemli bir kısmı proletaryanın ideolojisini kabullenmişlerdir. Proletaryanın ideolojisini kabullenmiş görülen bu kütlenin bir kısmı bugün hem keskin devrimci görünüşü taşıyıp, kapalı kapıcılık güdüp, kendini bütün ilericiler güçlerden tecrit ederek, kimseyi, hiç bir grubu beğenemediği için eyleme de girmeyerek sol oportünizmin; hem de bütün devrimci mücadele biçimlerini terkederek, faşizm geliyor bahaneleri arasında mücadele biçimlerinden sadece bir tanesi olan klasik burjuva parlamenterizmini amaç olarak saptayıp, bunun en büyük savunucusu kesilerek sağ oportünizmin batağına düşmüşlerdir. Bu küçük burjuva kökene sahip bir kütlenin küçük burjuva yanlarını savunduklarını sandıkları proletarya ideolojisine egemen kılmaları anlamını taşır. Küçük burjuvazinin olumsuz yanlarından olan tutarsızlığın ve yalpalamaların sosyalist gençlik içinde böylece yansması oportünizmdir. Demokratik devrim aşamasında işçi sınıfı ve köylünün (Toprak ağaları kastedilmiyor) önemli mütteliklerinden olan küçük burjuvazi eğer kendini proletaryanın ideolojisinin sahibi imiş gibi gösterir ve kendi tutarsızlıklarını da bu ideolojiye buluşturursa bunun adı oportünizm olur ve vurulacak ilk hedefi teşkil eder. Yani işçi ve köylünün demokratik devrim için küçük burjuvazi ile ittifakına evet! Küçük burjuvazinin ideolojisi ile tutarsızlıkları ile proletaryanın ideolojisine sahip çıkmasına, ona buluşmasına hayır.

Sosyalist gençlik içindeki oportünist sapmanın önemli bir etkeni de sosyalist örgüt olduğu ileri sürülen örgütteki gelişmelerle yakından ilgilidir. Bu örgütün sosyalist gençliğin oldukça önemli bir kısmı ile yakından ilişkileri öteden beri bilinmektedir. Böylelikle bu örgütün yönetici kademelerinde görülen reformist, küçük burjuva sapmaları gövdesini küçük burjuva kökenli gençlerin oluşturduğu sosyalist gençliğe de yansmış ve kimi gençlerin küçük burjuva kalıntılarını okşamıştır. Onlarda bu sapmalara can-ı gönülden katılmışlardır.

Sosyalist gençliğin yığınlarla bağ kurması, demokratik bir gençlik cephesinin örgütleyicisi olması ve emperyalizme karşı mücadelesinde başarısı, içinde barındırdığı oportünist unsurları ezmesiyle gerçekleşecektir.

Balaban'ın ortaya çıkışı

(Baştarfı 7 de)

Sanat ve edebiyatın gelişmediği toplumlar, bilimsel düşünce kurulumamıştır. Bugün bilim, daha evrensel yollarla gelişme ve yayılma imkânına sahiptir, fakat her toplum, her aşamada, yeni düşünce ufuklarına, yeni sanatlarla ve yeni edebiyatlarla kavuşur. Ve aynı zamanda, her toplum, kendi toplumunu kuracak bilimsel düşünceye ve kavrayışa, kendi toplumunun kültürünü yaratan, kendi ulusal değerlerini biçimlendirip geliştiren sanat ve edebiyat ile ulaşır. Yani, bilimi soyut ve genel bir gelişme düzeyinden, toplumun somut (tarihi ve mahalli) yüzüne çeviren, toplumdaki gelişme, değişim ve gelişmelerin özel strüktürünün daima ilk habercileri olan edebiyat ve sanatlardır.

Kurtuluş savaşları yani ulusların bağımsız devlet olmaları döneminde, içinde bulunduğumuz aşamada, bilim ve teknik alanda bağımsız bir kuruluş kavuşmak ancak bağımsız ve ulusal düşünce ve kültür kaynaklarından beslenmekle, bağımsız ve ulusal sanat ve edebiyatın kurulmasıyla mümkün olacaktır. Bağımsızlık düşüncesi ve kültürü, ilk ve belirli şekilde, sanat ve edebiyatta billürleşir; ve emperyalizmin uluslararası bir niteliğe kavuşturduğu ve ulusal mesele ve davadan uzaklaştırılmış olan bilim, ancak bu temel üzerinde, bağımsız ve toplumun somut meselelerine dönük bir nitelik kazanır.

Balaban'ın resmi, bu bakımdan, dikkate değer. Yani onun resmi, objesi, konusu ve ifa-

desiyle, ulusal kaynaklara iniş ve ulusal düşünce ve estetiğin sanat biçiminde yaratılarak bağımsız kültürün kurulmasıdır. Kendi ulusal değerleriyle, ulusal kaynaklarıyla, ulusal çevreyle onda ifade edilen, ulusal bağımsızlık kültürünün resim şeklinde billürleşmesidir.

Bahar Tablosu, Mapusane Kapısı, Harman Cinayet tabloları, Balaban'ın resimde halk içinden doğrulan bağımsız kültür dönemidir. Bu dönemde, obje, doğrudan doğruya tabiatın, yaşanan hayattan, İbrahim Ali'nin kendi hayatından alınmıştır. Seçköy, Bursa Cezaevi, İmralı Cezaevi. Aynı zamanda, bunlar, halkın yaşantısının en belirgin köşeleridir. Bahar tablosu, coşkun bir tabiattır. Tilkileri, kurtları, geyikleri, labadaları, ebeğömeçleri, insanları vs. ile, doğuran ana tabiat, hayatın ilk kaynağı, tabloda, taşkın çizgiler ve renklerle ifade edilir. Harman'da ve diğer tablolarında Anadolu halkının üretim tekniği şekillenir. İlkel bir tarım üretimi. Cinayet ve Mapusane Kapısı, gene toplumun yaşantısı. Ve birim olarak, çalışmalarında, Balaban daim tabiatın ve toplumdaki maddî objeleri kullanır.

Coşkun, taşkın ve herşeyi alabildiğine seven bir köylü delikanlısı. Gençliğin kaynayan, fişkıran iç dinamikleri, resimlerde taşkın bir şekilde ifade edilir.

Balaban, daha sonra, dam'ın havasından çıkar, Seçköy'den çıkar ve kente yerleşir. Çevre kenttir, yani Bursa. Ama Balaban kapitalist kente, köye ve köylüye baktığı gözle bakmaz. Kentten yüzünü çevirir ve iç dünyasına döner. Bu iç dönüş, mistik bir dönüş değildir; tabiatın yerini, Balaban'da düşünceler kavrar. Maddî objenin yerini, fikirler alır. Göz'ün gördüğü değil, aklın düşündüğünü anlatmak, res-

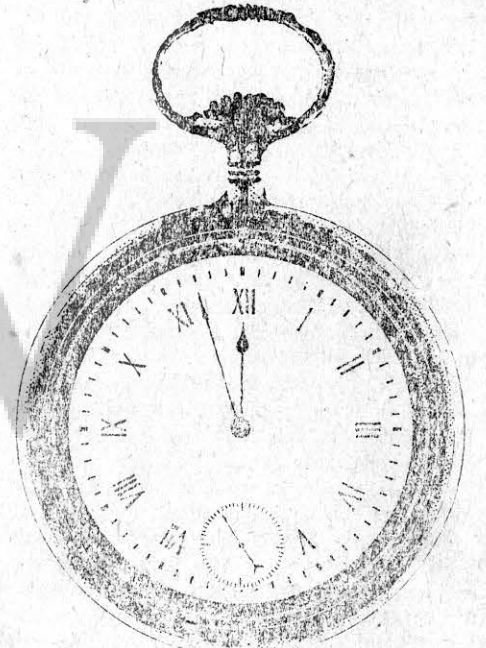
me çevirmek ister. Olay, yerini, felsefi konulara bırakır. Obye kaybolur, ve yerinde kimya sembolleri gibi resim sembolleri belirir. İnsan artık bizim gördüğümüz somut insan değildir, sembolleşmiştir. Köylü sembolleşmiştir, dervişler, tabiatın tabii renkleri olmaktan çıkar, soyutlaşır ve bizzat renkleri, gelişen kültürün sonucu olarak, kendi başlarına duygu, düşünceyi ifade ederler.

ROMAN

Balaban'ın romanı, genel olarak kendi yaşantısı çevresinde dönmekte. Fakat Balaban, kendisini, birinci şahıs ağzından değil, üçüncü şahıs ağzından anlatıyor ve kendi yaşantısını tamamlayan ve kendisinin bizzat o anda içinde bulunmadığı olayları da romana olay şeklinde koyma imkânını kazanıyor.

Roman, başlangıçta, masalimsi tekerlemelere kayıyor, fakat bu tekerlemelerden kısa zamanda kurtuluyor. Canlı bir dil, canlı ve zeki, rahatlık ve birbiri arkasına sıralanan acı serüven, romanı severek okutuyor. Balaban, bütün bu çetin, yıldırcın, umut kırıcı, öldürücü çilenin içinde kendisine inançla, inatla çıkış yolu arıyor, buluyor ve «umudunu kaybetmiyor».

Balaban'ın romanı için çeşitli eleştiriler yapılabilir, fakat bütün bu eleştiriler küçük noktalarda, detaylarda kalır bence. Roman, bütün olarak, kuruluşuyla, diliyle, anlatışıyla, serüveniyle güçlü; Balaban'ı ve çağını, çevresini anlatan ve Nazım Hikmet'e ait çeşitli görgü belgeleri sunan değerli bir roman. Selâm köylü, olana...



Roketler, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLAM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ yurt içinde ve dışında EN ETKİLİ VE EN İSRAPSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN Kurumumuz hizmetlerinizden faydalanınız

BASINIZ İLAN KURUMU

Cağaloğlu, Tırkoçacı Cad. no 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 65 01. İstanbul

TÜRK SOLU - Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Say ☆ İdare yeri Yazışma ve Abone Adresi: Babiâli Caddesi No: 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ersen Olğaç Meşrutiyet Caddesi Altın Han No: 17 ☆ Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası, İstanbul, Telefon: 27 54 12 ☆ İstanbul dağıtımı: Fuat Bute. Ankara Cad. No. 34.

Telefon: 27 89 49 ☆ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ☆ Anadolu dağıtım: Sabri Özakar, İstanbul, Telefon: 27 23 68 ☆ Yıllık aboneli: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL. ☆ İlan santimi 20 TL. Yayın İlanları % 50 indirimlidir.